

pag
8-9

DOINA CORNEA

Scrisoare către Ion Iliescu

pag
7

Imaginea României în America

Interviu cu
RICHARD
SHIFTER

pag
10-11

S. DAMIAN

Călătorule, povestește ce ai văzut!

pag
12-13

DAN C. MIHĂILESCU
„Felix culpa“ lui
Crohmălniceanu

pag
14-15

Timp de cinci ani, politica externă a continuat să fie monopolul exclusiv al unor cercuri restrinse. Dacă în interior au existat două tipuri de guvernare, contestabile deopotrivă, dar totuși diferite, Externele au fost un mediu impermeabil schimbărilor politice. Ministru de Externe al perioadei post-comuniste, Adrian Năstase, coautor al tratatului eșuat cu Uniunea Sovietică din 1991, a rămas, după sciziunea FSN, alături de președintele Iliescu, asigurând pe mai departe monopolul informațional al grupului inițial de putere. Situația ar fi legitimă numai dacă între principalele orientări politice din țară nu ar exista vederi fundamentale diferite. Lipsa unui relativ consens în marile probleme care angajează România pe plan extern creează neîncredere – și poate acesta este și unul dintre motivele pentru care diplomația românească nu a realizat nimic ferm după marile transformări din estul Europei. Urmasa acestui monopol cu grijă păstrat este că partidele politice nu dețin nici informațiile necesare și nu au nici o alternativă bine elaborată a actualei diplomații românești. După spectaculoasa aventură diplomatică a domnului Alexandru Paleologu, accesul Opoziției în diplomație a fost blocat, iar cînd spunem Opoziție nu ne gîndim la grupările politice denumite opoziție întrucît au pierdut alegerile, ci la acea zonă a societății românești susceptibilă de a rupe continuitatea nefastă a politicii externe de pînă acum. Condiția opoziției politice față de problematica politicii externe e foarte bine definită de ultima intervenție a domnului Emil Constantinescu. Președintele CDR a cerut Ministerului de Externe și președintelui denunțarea tratatului încheiat în 1970 de Aleksei Kosighin și Ion Gheorghe Maurer. Cu o promptitudine neobișnuită, MAE difuza în

HORAȚIU PEPINE

Monopolul Afacerilor Externe

aceeași zi un comunicat în care se spunea că a făcut cunoscut părții ruse încă din 1990 că nu mai consideră tratatul din 1970 în vigoare. De altminteri, tratatul semnat de Mihail Gorbaciov și Ion Iliescu, niciodată ratificat, își propunea chiar înlocuirea mai vechilor înțelegeri prin altele, care nu aduceau însă modificări pe măsura transformărilor politice din estul Europei. Iar președintele Iliescu, abia întors la București, declara că „nu este prima dată cînd președintele CDR se lansează în probleme de politică internațională în necunoștință de cauză“. Reacția președintelui Iliescu este aceea a unui grup cu mentalitate exclusivistă. CDR intervenise într-o zonă de monopol, într-un mod pe care președintele Iliescu îl tratează ca și cum ar fi nelegitim. Să reținem însă că mesajul central al documentului semnat de CDR este acela că opinia publică nu este informată onest despre lucruri de importanță capitală. Și nu doar opinia publică largă, dar partidele însele asistă la demersurile diplomației românești de la o mare distanță. Ministerul de Externe a organizat un consiliu consultativ la care activitatea partidelor este cu totul decorativă. Între timp, președintele și cei din anturajul său încearcă să impună pe plan extern imaginea că reprezintă singurul partener credibil de dialog. Nu e mai puțin adevărat că lipsa unui exercițiu diplomatic real, lipsa informațiilor specifice au făcut ca în mediile partidelor, inclusiv ale partidelor de opoziție, chestiunile majore de politică externă să fie puse adeseori inactual. Poate că modul cum se vorbește despre relațiile României cu Rusia și cu celelalte țări ieșite din URSS reprezintă cel mai bun exemplu. Amenințarea istorică a vecinului de la Răsărit induce un limbaj emoțional, care fie adoptă o prudență excesivă și de multe ori inexplicabilă, fie trezește agresivități nemotivate. Unionismul nostru tradițional pare să fie mereu o stavilă în calea unei abordări practice, iar în acest timp am întîlnit prea puțini oameni lucizi care să vorbească mai puțin de integritatea teritorială decît despre firele economice care ar putea să ne creeze noi dependențe politice. Malta și Ialta se amestecă într-un discurs care vorbește mitic despre o damnare istorică, în timp ce marii potențați ai economiei private, susținători financiari ai noului regim, refac vechile rețele de integrare economică răsăriteană. Monopolul pe care îl exercită actuala Putere în domeniul Externelor ne privează de o alternativă, și poate că singura calitate, în ciuda aparențelor, a actualei diplomații este totuși ezitarea, amînările repetate, care lasă virtualitățile neconsumate.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

(Urmare din numărul trecut)

Dar dacă Puterea este cum este și aproape nu mai merită efortul de a o caracteriza, cert este că marea deziluzie o reprezintă Opoziția română, căreia eu îi reproșez, în bună măsură, că este coautoarea zădărnicele speranțelor, chiar și acelea informe și distroifice de pînă în '89. A o acuza de impotență funcțională este cel mai blînd lucru. Explicația blăzării și resemnării în care s-a prăbușit „opinia publică” (așa se numea pe vremuri societatea civilă) tocmai aici se află: inconsistența alternativelor. Dacă un personaj sinistru cum se dovedește a fi Marian Munteanu a fost cocotat în funcția de locțiitor pe pămînt al lui Hristos și lăsat acolo fără o clarificare a relațiilor lui oculte, eu mă declar în continuare sceptic în privința „purității” Pietei Universității. A te raporta mereu la acel moment (mă miră că majoritatea oamenilor de bună calitate care s-au lăsat anghrenați acolo nu au tăria să recunoască faptul că s-au lăsat manipulați), în care pe lângă lucrurile realmente înălțătoare, care sufereau de o lipsă de eficiență pe plan politic evidentă, s-au întîmplat o sumedenie de treburi derizorii, de la exacerbarea unui amatorism artistic ce făcea să pălească pînă și „pragul” numit Cenaclul Flacăra, pînă la alăturarea de personalități absolut incompatibile, cuprinse toate de o miopie de neînțeles – Toader Ștefca alături de Liiceanu (nu știu dacă au fost vreodată fizic alături, e numai un exemplu) –, e straniu, atunci cînd practic nici acum nu știu cine a fost „liderul”, despre care zările Puterii publicau tot felul de „dezvăluiri” și în care eu, atunci, cu toate că eram fesenist convins, nu credeaam, dar care „lider” se pare că a revenit la „matcă” și la sentimente mai bune față de cei ce acum regretă probabil că au lăsat să se scurgă acele informații. Nici acum membrii fondatori ai „Alianței Civice” nu consideră necesar să ne spună ce s-a întîmplat în momentul separării lui Marian Munteanu, care – ce orare! – a fost primul președinte al acestei afît de stimabile inițiative. Cînd Chiar și cu machiajerulicurile Puterii, care, este evident pentru mine, a lăsat CDR să ciștige alegerele locale, plasîndu-și, bineînțeles, și „virusii” în structurile alese, pentru a se discredită în perspectiva alegerilor generale, este inadmisibil modul de selectare a candidaților proprii la toate nivelurile. În scrisoarea precedentă v-am dat, printre altele, exemplul primarului Vrăbescu, care vād că se încercă a fi transformat într-o victimă politică. Chiar dacă scopul ar fi victimizarea domnului, asta în nici un caz nu se întîmplă datorită „meritelor” domniei sale. Un alt exemplu ar putea fi primarul sectorului 3, dl. Tutunaru, pe care l-am votat și eu, lăsîndu-mă înșelat de aparențe (are barbă!), dar despre care nici acum n-aș putea spune cu siguranță cărui partid aparține (inițial credeam că PAC, dar s-ar părea că totuși e PNȚCD), cu toate că sintem (încă?) vecini de stradă, eu locuind la mai puțin de 200 m de blocul în care stă domnia sa. Și, cu toate acestea, nu sint un privilegiat al soartei, strada aceasta fiind un absolut banală dintr-un cartier-dormitor muncitoresc, la fel de neîngrijită și murdără ca multe altele. Oricît de lăudabil ar fi că un astfel de important demnitar nu s-a „rupt de masse”, mutîndu-se într-un cartier rezidențial, mi se pare stranie discreția d-lui Tutunaru. E oare o pretenție absurdă să vrei ca alesul tău să se facă cunoscut măcar la nivelul unui administrator de bloc?

Întîrind în domeniul suprarealismului, poți ajunge la concluzia că nu există decît două soluții: 1. ori se adoptă varianta d-lui Patriciu (rămîne de văzut de cîtă bună-credință a fost animat cînd a făcut-o), printr-o desființare simultană a tuturor partidelor, asociațiilor, ligilor, care fac parte din CDR, și reînființarea unei grupări într-adevăr redutabile și coerente, condusă într-un stil viril și ofensiv, neferindu-se – în șă precizie – de metode murdare de contracarare a ad-

versarului (scopul contează, nu?), combinîndu-se lobby-urile eficiente pe lîngă aripile mai descuriate ale Armatei și Securității (amîntindu-le că înainte de război ofiterimea era privilegiată), ori 2. se trece la masivă infiltrație inversă a cercurilor Puterii (eu preferînd să vād figuri gen Coșea decît gen Văcaru & Co), *dacă tot trebuie să avem „continuitate”,* remîntind epocala gafă produsă după Revoluție prin părăsirea corăbiei Puterii de către disidenți, lăsîndu-l pe Iliescu „ostatic” în minile „terroriștilor”; mai bine îl luau ostatic Doina Cornea, Gabriel Andreescu, Dan Petrescu, Ana Blandiana și – cu voia dumneavoastră – Mircea Dinescu (il preferam pe acesta la TVRL, unde am aflat – cu stu-poare – că i-ar fi fost oferit postul suprem; dacă tot e acuzat că a falimentat US, de ce nu ar fi făcut-o, de data aceasta cu adevărat, și cu Televiziunea Română...). Dacă Iliescu tot tinjește la rezolvarea problemelor „globale” (și planetare!), la o spoială intelectuală a relațiilor lui cu lumea (sincer, cred că a fost adînc rînit în amorul propriu prin respingerea de care a avut parte din direcția majorității intelectualilor umaniști, de unde cred că vine și îndîrjirea cu care aproape îi urăște pe aceștia, refugîndu-se în „marea masă” a admiratorilor facili), de ce nu i-am fi dat satisfacția aceasta, măcar cît unui Gogu Rădulescu, pe care am înțeles că-l frecventau mulți (aproape) disidenți, pozînd în chip de mecenă local. Ar fi fost poate mai puțin moral, dar era mai eficient pentru noi toți dacă i se „gîdila” orgoliul și se făcea o barieră între personajul acesta – parcă predestinat să dureze pînă ne va îngropa pe mulți – și dinozaurii care, simțîndu-i priza, l-au confiscat în folos personal.

Cînd este că se produc și trasee oarecum inverse, parcă speciale făcute să adîncească deruta. Este aici cazul multor personalități din PD (nu pot aici decît să salut despărțirea lor de „ultimul dogmatic”, Ion PreDESCU, FDSN-ist mascat) și cazul oarecum special a lui Radu Ceantea, care, din membru fondator al VR, a ajuns, la capătul unei experiențe contradictorii, să reprezinte singurul mare independent din Parlamentul României (alături de Varujan Vosganian). Chiar vā sugerez (și vā rog chiar) să încercați să-l abordați în cadrul interviurilor dvs. Și pentru că tot am ajuns la sugestia, ce-ați zice dacă ați declara o reală competiție între oamenii noștri politici sau viitorii oameni politici (prin prezentarea de prezumtive personalități dispuse să se angreneze în această direcție)? Cred că e nedrept să aibă parte de atențe analyze ale activității (cronici) doar artiștii (actorii), în timp ce cei care conduc sau aspiră la conducerea unei țări să fie lăsați să lîncezească indiferent de prestație. De ce un figurant dintr-un film sau dintr-o piesă oarecare să fie taxat „la sînge”, și oamenii politici, care sint într-o reprezentație perpetuă, nu? Ar trebui să faceți cronici pe partide, cu scoaterea „de la grămadă” a aceluia care fac într-adevăr politică, precum și a altora care doar vegetează într-o bancă parlamentară sau într-un scaun de ministru sau de alt funcționar (inclusiv primari). Chestii scurte, dar percutante și deosebit de obiective, care, chiar fiind dvs. dezavantajați de tiraj, pot să nu-i lase pe respectivii să le fie indiferent cum sint receptați.

Nicu Kozma,
București, 17 iunie 1994

În seara recentei plecări din țară a Majestății Sale Regele Mihai (7 oct. 1994, n.a.) am urmărit o dezbateră între domnii Răzvan Theodorescu – istoric (al artei) și Dinu Patriciu – arhitect, moderată de dl. Mihai Tatulici – reporter. Discuția a oscilat între „chestiunea zilei” și „monarhie vs. republică”. Și deoarece dl. Theodorescu insistă pe ideea de republică, a fost întrebare care este tradiția republicană la noi. Domnia sa a confirmat că voievozii noștri reprezintă o perioadă monarhică, dar care... la 1866 s-a întrerupt. Am fi putut crede, căci vorbitorul nu a definit explicît

perioada 1866–1947, că am trăit într-o republică monarhică: reșublica de Hohenzollern. Că a existat o schimbare după venirea lui Carol I este cert, dar aceasta a fost trecerea la monarhia constituțională, nu la republică. Dacă referirea este la instalarea unei dinastii străine, am putea spune că la 1714 s-a instaurat republica fanariotă, deși cel care practic i-a pus capăt tot „domn” a fost numit (Tudor Vladimirescu). Iar vechimea în țară a nici unei din dinastii fanariote nu a atins cei 81 de ani ai actualei noastre dinastii; și nici prea multe nu au dat domni născuți pe acest pămînt.

În continuare, dl. Theodorescu a făcut apel la (in)cultura noastră colectivă – tot așa cum după 1989 colaborațiștii comunismului declarau: „Sintem cu toții vinovați” –, trecînd în revistă situația din alte țări. Ne simțim obligați să-i reamintim că sistemul electorilor a adus principii străini în Transilvania din secolele XVI–XVII, ca și în Polonia; că disputa originii Huniazilor din Ungaria vecină și prietenă continuă; că monarhi străini au avut statele germane și cele italiene; că dinastia suedeză de azi nu a fost „importată” mult mai de multă vreme, ca cea de Hohenzollern la noi; că nici Anglia nu ar sta mult mai bine sub acest aspect etc.

Și nu este prima oară cînd dl. Theodorescu face o astfel de „eroare”. Cu aceeași ingenuă autoritate, dar din dovadă de incultură ca om de televiziune, dinșul declara prin 1990 în Parlamentul de atunci un alt neadevăr: că nici o țară din lume nu are televiziuni în limba unei minorități. Sperăm ca între timp să-și fi umplut lacuna, căci... în Statele Unite sint cîteva zeci de canale spaniole (private, pentru că nu există televiziune de stat), în Anglia în gaelic și welsh, în Finlanda în suedeză, în Belgia, în Elveția, în Spania, în Iugoslavia, în fosta țară sovietică, adică în tot felul de lumi.

În seara despre care vorbeam s-a făcut apel la polițete. Dar atunci cînd autoritatea unei persoane ascunde adevărul, ea trebuie pusă în discuție; or, incultură de republican accept, de om de televiziune accept, dar cea de istoric? De altfel, este o impolitețe a transforma incultura personală într-o pată colectivă.

Revenînd la fondul celor spuse de dl. Theodorescu în emisiune, ideea că cineva născut în România și a cărui familie s-a stabilit aici de peste un secol nu este român mi se pare bizară la un republican. Așa cum mi s-ar părea ciudat ca dl. German, la fiecare revenire în țară, să depună o cerere la ambasadă, în care să confirme recunoșterea ordinii constituțională. Căci într-o republică legea este aceeași pentru toți – fie regi, fie președinți.

Tot atunci, dl. Theodorescu a suprasolicitat, arătînd că monarhia are sens doar în țări protestante (gă-sind contraexemplul, să adăugăm și Belgia) și că în toate țările din jur fenomenul republican s-a impus după al doilea război mondial, poate, eventual datorită comunismului. Mi se pare cert că, fără trupele sovietice, România ar fi avut aceeași conducere monarhică. Din păcate, istoricul a uitat să menționeze contribuția trupelor sovietice eliberatoare, căci ilegalii autohtoni aflați prin țară ar fi încăput fără probleme într-o sală de liceu.

O.A. Stănescu

<p>Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, EL EVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.</p>			
<p>LA SEDELI REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARĂ DIN STOC:</p>	<p>2.000 lei cu ridicare de la redacție.</p>	<p>Cei interesați sint rugați să trimită adeverințe corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Distribuție. Adeverințele sint valabile un an de zile.</p>	
	<p>2.500 lei cu expediere prin poștă.</p>	<p>Sponsorizate de ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.</p>	
<p>Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44.</p> <p>Anii 1991, 1992, 1993.</p> <p>Exemplarele vechi sint comercializate la prețul actual al revistei.</p>	<p>Costul abonamentelor trimestriale integrale este:</p>		<p>Cei interesați sint rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa: Revista "22", cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.</p>
	<p>2.800 lei cu ridicare de la redacție.</p>	<p>Costul abonamentelor trimestriale integrale este:</p>	
	<p>3.000 lei cu expediere prin poștă.</p>	<p>Costul abonamentelor trimestriale integrale este:</p>	

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22.00–24.00:

TALK-SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz

Telephone: 637 27 807, 637 556 45

Luni: Ovidiu Ioanitoaia – Ofsaid
 Marti: Cornel Nistorescu – Cîinele de pază
 Miercuri: Carmen Bendovskî – Simț enorm și vîz monstruos
 Joi: Fiiți întreprinzători cu Bogdan Teodoriu
 Vineri: TALK-SHOW și muzică cu Andrei Partos – Friday I'm in love

În fiecare zi, între orele 5–8, „S-a zîm numai de bine!” cu Neculai Constantin Munteanu

De asemeni, în fiecare zi, de luni pînă vineri, la ora 8,45 – Reuters World News – informație și prognoză economică și la ora 17,40. MICA PUBLICITATE GRATUITĂ.

ANDREI CORNEA

Guvern tare/guvern slab

MARTI 1 NOIEMBRIE.

• **Modificările din Codul penal**
 În Camera Deputaților au fost aprobate o serie de modificări ale Codului penal. Alin. 1 al articolului 200 prevede pedepse între 1 și 5 ani pentru relațiile sexuale între persoane de același sex săvârșite în public sau în condiții care tulbură ordinea publică. Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, gesturi (inclusiv infracțiunile săvârșite prin mass-media) se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an. Calomnia, desigur și cea săvârșită de ziariști, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani.

• **Audierea demnitarilor implicați în „Afacerile locuințelor”**

În prezența presei, au început audierile Comisiei parlamentare de anchetă privind atribuirea locuințelor la Guvern. Președinție și Parlament. Majoritatea celor prezenți (Sergiu Nicolaescu, Mihai Golu, Adrian Severin) au declarat în principiu că locuiau în condiții improprie cu statutul de demnitar. Numai deputatul PDSR Florin Negoită a recunoscut că a greșit și a renunțat la apartamentul repartizat de Parlament.

• **Proiectul bugetului a fost depus la Parlament**

Guvernul a depus la Parlament proiectul Legii bugetului de stat pe 1995. Executivul a reușit pentru prima dată să depună proiectul în termenul legal stabilit. Urmează ca fiecare comisie de specialitate să preia și să avizeze capitolul din buget care este specific domeniului de activitate, iar raportul final va fi întocmit de Comisia de buget-finanțe.

• **PDSR cere reducerea salariilor bugetarilor**

În cadrul conferinței de presă a partidului de guvernământ, vicepreședintele PDSR Ion Mănzatu a arătat că Delegația Permanentă a PDSR a cerut Guvernului să analizeze situația grilei de salarii din regiile autonome, deoarece acolo se înregistrează salarii de 4-5 ori peste media națională.

• **MAE răspunde CDR**

Ministerul Afacerilor Externe a declarat că a atenționat fosta URSS încă din 1990 că Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală, încheiat între RSR și URSS în 1970, nu mai este în vigoare. Declarația MAE survine ca răspuns la o declarație a CDR, prin care se cerea denunțarea de către actuala conducere a României a Tratatului încheiat cu URSS în 1970.

MIERCURI 2 NOIEMBRIE

• **Președintele Iliescu în Marea Britanie**
 Aflat într-o vizită particulară la Londra, Ion Iliescu a avut întâlniri cu premierul John Major și cu reprezentanții ai mediilor financiare și de afaceri.

• **Întîlnire PDSR-PUNR**

Delegațiile PDSR și PUNR s-au întâlnit pentru a negocia divergențele apărute între proiectul guvernamental de accelerare a privatizării și amendamentele propuse de Comisia senatorială pentru privatizare, amendamente susținute și de PUNR. Aspectele dintre cele două partide s-au atenuat, în sensul că certificatele de proprietate vor avea valoarea dorită de Guvern.

• **Audierea generalului Vasile Ionel**

Generalul Vasile Ionel, consilier prezidențial și membru al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, a fost audiat de comisiile parlamentare de apărare pe marginea Raportului de activitate a acestui organism în anii 1992-1993. Generalul Ionel a afirmat că în interiorul țării există contradicții de origine etnică ce trebuie în principiu supravegheate.

• **UDMR: „România a îndeplinit doar două recomandări CE”**

Senatorul UDMR Frunda György a anunțat că nu peste multă vreme vor sosi în România raportori ai Consiliului European. În opinia senatorului de Mureș, doar două din cele nouă recomandări ale forului european au fost până acum îndeplinite: semnarea Cartei Europene a Drepturilor Omului și grațierea a opt etnici maghiari implicați în evenimentele de la Zetea și Dealu.

(Continuare în pagina 4)

Este oare guvernarea actuală a României – Puterea, cum se spune de obicei – slabă ori tare? Întrebarea nu este academică, fiindcă de felul cum răspundem la ea depinde modul de a interpreta numeroase evenimente politice, precum și, firește, maniera de a reacționa la ele. Să luăm un exemplu tipic:

Guvernul și PDSR au propus amendarea Legii privatizării prin introducerea unor cupoane nominative și a unor proceduri de reevaluare a capitalului social. Programul a stîrnit critici masive nu doar în tabăra Opoziției, dar chiar și printre partidele aliate, ca PUNR. Comisia senatorială de specialitate a formulat la rîndul ei destule amendamente. În prima săptămînă a lui noiembrie, plenul Senatului, după discuții aprinse, nu trecuse de articolul 2 al legii amendate. Luînd în calcul discuțiile din Senat ce vor urma, apoi pe cele similare din Cameră, eî și probabila procedură de mediere dintre cele două Camere, nu este deloc sigur că Legea privatizării în noua formă va fi gata la sfîrșitul actualei sesiuni legislative, dar mai ales nu este deloc sigur că proiectul guvernamental nu va fi considerabil modificat. Mare întîrziere, oricum, față de promisiuni și nerespectarea angajamentelor luate față de FMI și Banca Mondială.

Guvernul ar fi avut totuși soluția angajării răspunderii, despre care s-a și vorbit la un moment dat. Soluția nu a fost pînă în acest moment adoptată.

Acetea sînt faptele. Dar ce dovedesc ele? Dovedesc ele slăbiciunea ori puterea guvernării Văcăroiu?

Slăbiciunea – ar susține unii: Guvernul nu se bazează pe o alianță reală între partide cu programe clare, ci pe o coaliție laxă, a cărei singură motivație comună este conservarea puterii. Numai că o asemenea motivație oportunistă nu este suficientă pentru o guvernare solidă. Această coaliție nu are program comun, ori idei convergente, în schimb între membrii ei interesele divergente abundă. Guvernul s-a străduit să cumpere voturile PUNR-ului prin cooptare în Guvern și totuși vocile discordante nu au amuțit. Chiar și aliații cei mai obediienți precum PRM trebuie să arate din cînd în cînd electoratului propriu că ei nu sînt necondiționat de partea unei guvernări falimentare. Guvernului îi este frică de o angajare a responsabilității ce ar putea conduce la căderea Guvernului și la alegeri anticipate pe care actuala Putere nu este deloc sigură că le poate cîștiga.

Dimpotrivă, aceleași date dovedesc tîria guvernării – ar contraargumenta alții: într-adevăr, ar spune ei, dacă guvernul Văcăroiu ar dori privatizarea, fie și în varianta propusă de el însuși, atunci el ar fi un guvern slab, nereușind să o impună nici măcar propriilor aliați. Numai că, de fapt, Guvernul nu dorește privatizarea, ci doar să cîștige timp, să tergiverseze. Divergențele din sînul majorității sînt, așadar, diversivni (cum ar fi, bunăoară, recentele amenințări ale PRM că va retrage Guvernului sprijinul parlamentar), false divergențe,

menite a înșela forurile mondiale și a discreditat în țară Parlamentul, unde Opoziția are un cuvînt de spus. „Bine”, ar replica primii, „dar din Parlament fac parte și reprezentanții majorității”. „Diversivniunea este cu atît mai subtilă”, spun ceilalți, „deoarece se creează o aură de inocență majorității, ce poate fi astfel scoasă din culpă”. „Totuși, la un moment dat, va veni ora scadenței, iar un guvern care nu și-a realizat programul nu poate apărea drept «tare», vor argumenta partizanii slăbiciunii. „Populația nu este preocupată de privatizare”, răspund oponenții, „iar forurile mondiale vor fi convinse să crediteze România deoarece ele ar avea interese geostrategice importante aici”. „Care sînt acestea?”, ar dori să știe adepții „slăbiciunii”, iar discuția ar putea, continua la fel multă vreme, argumentele servite fiind tot mai inconclusive, iar dovezile tot mai incontrolabile.

Disputa „tare/slab” s-ar putea, firește, aplica și altor aspecte ale politicii actuale a Guvernului. În ofensiva acestuia împotriva descentralizării, prin demiterea și arestarea unor primari ai Opoziției, în încercarea de subordonare a instituțiilor de cultură, în acțiunile vizînd punerea sub control a Băncii Naționale, în agresivitatea la adresa jurnaliștilor, în reținerile operate de către Poliție în ultimul timp, partizanii „tîriei” ar vedea doada directă a corectitudinii punctului lor de vedere. Ceilalți ar susține, dimpotrivă, cu tot atîta coerență, dar și cu exemple, că o guvernare incapabilă să obțină o disciplină eficientă în propriile rînduri pentru a-și materializa politica obișnuiește să arate mușchii ca ultimă resursă numai spre a-i intimida pe fricoși și a compensa prin gesticulație autoritară o debilitate tot mai pronunțată. Curios, de data aceasta adepții „slăbiciunii” ar vorbi despre „diversiune”, văzînd în gesturile de forță contrariul acesteia, exact la fel după cum oponenții lor crezuseră a recunoaște în inconșecvențele majorității o determinare ascunsă.

Dacă adevărul ar fi decis de majoritate, el s-ar afla cu siguranță de partea partizanilor „tîriei” Guvernului. Un foarte mare număr de jurnaliști și comentatori de la noi cred în acțiunile savante și oculte ale Puterii, ce ar fi decis în 1989 (și nu numai la noi) să se salveze printr-o imensă diversiune sau farsă democratică. Un fel de „rupeti rîndurile” ordonat atunci, sub presiunea împrejurărilor – cum scrie Cristian Tudor Popescu în Adevărul din 4 noiembrie –, urmat de regruparea tot mai vizibilă de acum. Or, cum să nu fie cu adevărat tare o asemenea Putere, capabilă de astfel de subtile manevre pe termen lung?

În ceea ce mă privește, nu am argumente decisive, de tip pozitiv, nici în favoarea unei interpretări, nici a celeilalte. De fapt, poate că o asemenea argument nici nu există. Spre deosebire de lucruri, instituțiile (ca și oamenii de altminteri) sînt „tari” sau „slabe” în măsura în care apar astfel în ochii celor care au de-a face cu ele. O instituție este „tare” dacă se bucură de respect, dacă are autoritate, dacă lumea o creditează cu eficiență și pricepere și nu dacă are mulți funcționari leneși, un buget mare dar prost folosit și automobile de lux la scară. Papa nu avea nici o divizie, dar, contrar a ceea ce credea Stalin, era „tare”, deoarece avea o enormă autoritate. Lumea investea în regimurile comuniste o putere uriașă, dar, odată această „investiție de putere” retrasă, au fost suficiente citeva mari demonstrații și convingerea că „doctrina Brejnev” fusese abandonată pentru ca ele să cadă, precum popicele, în citeva săptămîni. Analog, guvernul român este „tare” dacă îl crediăm astfel, dacă îi explicăm inconșecvențele prin „diversiuni” și incapacitățile prin obscure comploturi plănuită undeva, în laboratoare internaționale (sau „internaționaliste”) ascunse. Dimpotrivă, el este „slab” dacă refuzăm să vedem în aceleași inconșecvențe și incapacități altceva decît dezordine conceptuală, planificare defectuoasă, dar mai ales vulgară după nivelul privilegiilor și putere.

Or, dacă, nemulțumit profund de actuala guvernare, o dorim repede schimbată, nu avem nici un motiv să-i conferim „tîrie”, paralizîndu-ne singuri astfel într-o circotașă inactivă ce și-ar putea astfel afla cu ușurință o justificare solidă. A rămîne deoparte, sceptic, preluînd toate ticurile înțelepciunii, gata mereu să închizi gura oricui printr-un doct „nu ți-am spus eu?” – cit de rezonabilă este această atitudine dinaintea unui presupus invincibil Moloh! Dar cit de puțin adecvată devine ea în fața unor oameni comuni, în general medii, predispuși tuturor erorilor! Iată de ce cred că guvernarea de la București este „tare” pentru cei ce se consolează cu ușurință, împacăți cu propria lor slăbiciune, pentru care caută febril justificări. Ea este „tare” pentru cei slabi, dar „slabă” pentru cei tari!

IFES

FUNDAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU SISTEME ELECTORALE
 Grup de inițiativă pentru înființarea
 COMISIEI ELECTORALE PERMANENTE

Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale a organizat în zilele de 29 și 30 octombrie, la sediul Grupului pentru Dialog Social, o dezbatere cu tema „Sistemul electoral românesc”. Scopul întîlnirii a fost discutarea unor aspecte legate atît de administrarea alegerilor, cit și de sistemul electoral propriu-zis. Printre participanții s-au numărat juriști, sociologi și oameni politici.

O concluzie unanim împărtășită de participanții la dezbateri a constituit-o necesitatea înființării unei Comisii Electorale Permanente. A fost alcătuit un grup de lucru care va redacta un document incluzînd argumentele ce pledează în favoarea înființării Comisiei Electorale Permanente, poziția instituțională a comisiei, structura ei internă, modul de funcționare și atribuțiile ce trebuie să-i revină, bugetul necesar funcționării unui asemenea organism.

Grupul de lucru este alcătuit din specialiști (în mare majoritate juriști) reprezentînd următoarele organizații neguvernamentale: Pro Democrația, Centrul pentru Studii Politice și Analiză Comparativă, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului, Grupul pentru Dialog Social, Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului – Comitetul Helsinki, Fundația pentru Pluralism, Fundația Acțiunea Civică și Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale. Membrii grupului de lucru se vor reuni săptămînal la sediul Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale din București, organizație ce va asigura coordonarea activităților acestui proiect.

(Urmare din pagina 3)

JOI 3 NOIEMBRIE

● **Delegația Permanentă a PDSR**
Delegația Permanentă a partidului de guvernământ a făcut sugestiile finale privind raportul de prezentare în Parlament a bugetului de stat pe 1995 și s-a decis crearea unui nou departament de racordare a activității FPS cu cea a Consiliului pentru Strategie și Reformă. Departamentul va fi condus de un vicepreședinte al FPS ce va fi ridicat la rangul de secretar de stat.

VINERI 4 NOIEMBRIE

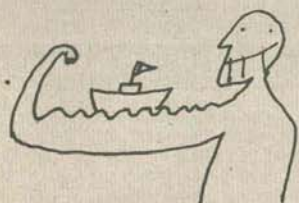
● **LADO cere constatarea cetățeniei române a Regelui**
La judecătoria sectorului 1 a fost înregistrată acțiunea introdusă de LADO prin care se cere constatarea faptului că Regele Mihai este cetățean român. În susținerea cererii s-a invocat Legea cetățeniei române, care stipulează că cei născuți pe teritoriul României din părinți cu cetățenie română sînt cetățeni români. LADO nu are procură de reprezentare din partea Regelui Mihai. Completul a decis amânarea procesului.

● **Sedința săptămînală a Executivului**
Pe ordinea de zi a ședinței de Guvern au figurat un număr de 60 de acte normative ce trebuiau adoptate. Printre altele, s-a hotărît sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii prin acordarea de credite cu dobîndă mică de la unele bănci. Valoarea acestor credite se ridică la 3 miliarde lei din bugetul pe 1994.

● **Președintele Iliescu la Bruxelles**
Aflat într-un turneu afro-european, Ion Iliescu a sosit la Bruxelles, unde a avut întîlniri cu primul-ministru belgian, Jean-Luc Dehaene, și cu secretarul-general al NATO, Willy Claes. Au fost abordate atît probleme legate de relațiile bilaterale, cît și ale cooperării cu Alianța Nord-Atlantică.

SÎMBĂTĂ 5 NOIEMBRIE

● **O delegație UEO verifică embargoul pe Dunăre**
O delegație a Uniunii Europene Occidentale a efectuat o deplasare la punctul de frontieră Calafat pentru a verifica aplicarea embargoului pe Dunăre contra Jugoslaviei. Reprezentanții UEO, Dudley Smith și Miguel Angel Martinez, vor participa totodată la inaugurarea unui Birou de Informare și Documentare al UEO la București.

LUNI 7 NOIEMBRIE

● **Președintele Adunării Naționale franceze la București**

La invitația Parlamentului României a sosit la București Philippe Seguin, președintele Adunării Naționale a Republicii Franceze. Arătînd că scopul acestei vizite este realizarea unei Europe unite și democratice, dl. Seguin a menționat că este necesară o schimbare a mentalităților.

● **Conferința de presă a PNTCD**
PNTCD nu este de acord cu un eventual control al Guvernului asupra Băncii Naționale. În opinia senatorului Radu Vasile, la originea „atacului politicianist asupra BNR” se află un grup din PDSR „care simte că i-a scăpat ceva de sub control”. „Transformarea BNR într-o bancă comercială a Guvernului” ar conduce la un haos total, datorită pericolului unor emisuni monetare pentru acoperirea subvențiilor date de Executiv”, a apreciat Radu Vasile.

● **Senatul a hotărît cine primește cupoane**
Senatul a stabilit categoriile de persoane care vor primi cupoane de privatizare, conform Legii pentru accelerarea procesului de privatizare. Astfel, au acest drept cetățenii români din România care nu și-au ridicat carnetul cu certificate pînă în 1992, cei ce împlinesc 18 ani pînă la 31 decembrie 1994 și cei care nu și-au folosit în cadrul procesului de privatizare întregul carnet cu certificate de proprietate.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

Agricultura... teren al intereselor politice

De curînd, printr-un vot mai puțin previzibil, Camera Deputaților a respins o inițiativă legislativă privind scoaterea patrimoniului IAS-urilor de la Fondul Proprietății de Stat și Fondurile Proprietății Private și trecerea lui în patrimoniul unei nou-constituite Societăți Naționale Agricole. Inițiativa aparținea Partidului România Mare și era, evident, o încercare comunistă de a păzi „statul atotdominant și autoritar” de amenințările privatizării. Căci era vorba de scoaterea IAS-urilor din patrimoniul în principiu privatizabil și transformarea lor în proprietate veșnică a statului, adică dobîndirea de către ele a statutului de regie autonomă. Societatea Națională Agricolă era de fapt noua regie autonomă care urma să se ocupe de administrarea pămînturilor agricole ale statului. Pare destul de straniu că proiectul de lege privind Societatea Națională Agricolă, deși practic adoptat anterior pe articole, a fost respins cu ocazia punerii lui la vot în ansamblu.

Imediat după respingere, inițiatorului propriu-zis al proiectului, dl. Cristian Popovici, de la PRM, i s-a pus la dispoziție un spațiu generos de emisie pe postul național TV, la oră de vîrf, spre a-și exprima dezamăgirea asupra neadoptării legii, surprinzîndea pentru nesuștinerea ei de către deputații PSM, precum și intenția de a relua în Senat inițiativa legislativă.

Strica PRM niscai ploi PDSR-ului?

În mod absolut clar, prin crearea Societății Naționale Agricole se urmărea – și vom vedea dacă pînă la urmă proiectul înființării acesteia nu va fi reiterat – constituirea unei importante verigi a lanțului cu care agricultura să fie controlată de către stat. Control afectat de privatizarea în mare parte a pămîntului ca urmare a aplicării Legii fondului funciar. Domenii agricole ale statului există și în alte țări, inclusiv cu economie de piață dezvoltată. Dar au motivații istorice sau legate de condiții specifice de sol sau climă. În nici un caz, însă, motivațiile nu sînt de a ține în șah agricultura privată, țel vizat neechivoc prin înființarea Societății Naționale Agricole.

Explicația imediată a respingerii, prin neîntruinerea numărului necesar de voturi, constă în faptul că mai marii PDSR nu au instruit deputații partidului pentru un vot unanim. Și, mai ales, nu au depus nici o străduință pentru o concertare a arcului majorității, de care, evident, depindea aprobarea proiectului de lege. Probabil s-au gîndit că prea o făceau de oaie în fața străinătății. Căci respectivul proiect de lege era ostentativ, rău de tot.

În plus, crearea Societății Naționale Agricole ar fi stricat niscai ploi atotputernicului cuplu rezultat din căsătoria de interese din vară – în urma rupturii PDAR de arcul majorității – dintre PDSR și clanul nomenclaturii din agricultură. Aceeași nomenclatură din trecut care stăpînește, în forme mai mult sau mai puțin noi, angrenajul industrial și comercial care prinde ca într-un clește activitatea agricolă propriu-zisă.

Acest clan pare să fi obținut prin căsătoria respectivă acoperirea politică din partea partidului de guvernământ (pe care îl vede probabil și ca viitor deținător al pirghiilor puterii) și, deci, împunericirea de a-și exercita în continuare dominația asupra agriculturii. PDSR a dobîndit, în schimb, sprijinul economic și financiar al acestui clan și, de ce nu, asigurarea că influența pe care o are, prin forță și relații de interese, în mediile rurale va fi folosită pentru a canaliza spre PDSR voturile din aceste medii.

Ruptura dintre pămîntul privatizat și sectorul de stat din jur

Atotputernicului cuplu rezultat din această căsătorie pare să nu fi avut neapărată nevoie de transformarea oficială a IAS-urilor în regii autonome. Pentru că poate controla strict IAS-urile și în condițiile actualului lor statut. Și pentru că poate domina bine-merci agricultura și fără Societatea Națională Agricolă. Căci o face îndeosebi prin chinga în care ține producția, în principiu privatizată, din agricultură.

O ruptură a fost provocată între privatizarea, nefinalizată juridic, a pămîntului și păstrarea intactă a structurilor de stat în mediul economic înconjurător: de la echipamentele și serviciile pentru lucrări agricole la colectarea și comercializarea produselor agricole. Această ruptură împiedică de fapt dezvoltarea agriculturii în actualul stadiu, prin in-

compatibilitatea totală a componentelor sistemului. Ea reprezintă condiția ideală a golirii de semnificație a privatizării existente și a îndepărtării pericolului pe care această privatizare o constituie pentru clanul agricol legat de proprietatea de stat din agricultură și din jurul agriculturii.

Nu întîmplător, cuplul noilor căsătorii ține blocate multe din reglementările obligatorii referitoare la circulația titlurilor de proprietate (ipoteca, vînzarea-cumpărarea), care ar fi trebuit să însoțească de la început reconstituirea și constituirea proprietății private asupra pămîntului decurgînd din aplicarea Legii fondului funciar. Se împiedică astfel concentrarea pămîntului, de care depinde eficiențizarea în sectorul agricol. Și, tot nu întîmplător, sînt stabilite condiționări în accesul la echipamente și credite în funcție de înscrierea beneficiarilor în asociații. Se forțează astfel refacerea fostelor cooperative fără a se lăsa constituirea absolut necesarelor forme de cooperare în seama interesului liber exprimat.

Virful de lance al subordonării Băncii Naționale

Adevăratele intenții ale clanului agricol PDSR-ist sînt pregnant relevate de creditul de 1.600 miliarde lei, a cărui lansare clanul a reușit s-o impună Băncii Naționale prin presiuni din partea guvernului. În fața pericolului de neînălțurat ca acest credit – reprezentînd suplimentarea cu o pătrime a volumului global de credite din economie – să reinflameze grav inflația, guvernul a opus argumentul greu de combătut al salvării indiferent de preț a „securității alimentare a țării”. Căci, în principiu, aceasta ar fi miza creditului, avînd în vedere că ar urma să folosească la preluarea recoltei din acest an și la efectuarea însămințărilor pentru anul viitor. S-a văzut însă imediat că în joc pentru artizanii creditului nu este doar obiectivul în fond patricial al „securității alimentare a țării”, ci și utilizarea abilită a pirghiiei dificil de contestat a acesteia pentru reluarea încercărilor de a se dobîndi controlul direct asupra Băncii Naționale. Mai mult, constatîndu-se, după ceea ce s-a întîmplat ulterior, că era vorba de un plan mai vast care, fie indirect, prin compromiterea d-lui Mugur Isărescu, fie direct, prin cererile de modificare a Legii 34/1991, urmărește de fapt trecerea Băncii Naționale în subordinea guvernului. Și, deci, accesul nemijlocit al guvernului la mașina de fabricat bani-hirtie a Băncii Naționale, care să fie folosită pentru interesele politice ale partidului de guvernământ în întreținerea industriilor alimentare și oferirea de salarii fără acoperire în perioadele preelectorale.

Subvenții pentru industrie și nu pentru agricultură

Măcar de ar depinde însă soarta agriculturii de respectivul credit de 1.600 miliarde lei! Credit care reprezintă de fapt o subvenție în toată regula, dobînda fiind de numai 15%, cu mult sub rata inflației, și avînd o bonificație de dobîndă (suportată de Banca Națională din profitul ei) care este de peste 3 ori mai mare decît dobînda efectiv percepută. Nu există nici o siguranță că banii disponibilizați vor și ajunge la realii producători. Experiența de pînă acum a arătat că toate creditele cu dobîndă bonificate s-au împotmolit în hățșurile întreprinderilor de stat care împresurează din aval și din amonte producătorii privați. Și, în aceste condiții, din avantajele creditelor bonificate și-au umplut buzunarele doar reprezentanții clanurilor care controlează hățșul de stat din jurul țaranilor.

Este o impresie falsă că, prin astfel de credite, se subvenționează agricultura și realii producători agricoli, așa cum se susține politic pentru a se avea cîștig de cauză în dobîndirea acestor subvenții și pentru a se închide gura celor ce eventual s-ar împotrivi. Se subvenționează nu agricultura, ci industria de stat neperformantă, care este incapabilă să ofere agriculturii fertilizantele, echipamentele și serviciile necesare la prețuri rezonabile, precum și rețeaua monopolistă de stat din sectorul preluării produselor agricole, care funcționează în sistem de clan și ale cărei interese nu prea se înfrățesc cu cele reale ale agriculturii. Nota de plată o achită populația, prin prețurile absurde la produsele alimentare, prin inflația care îi afectează sever puterea de cumpărare.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Ambiguu III

Dezamăgirea de azi este reversul credinței în miracolul politic din '90

În numărul anterior m-am referit la interviul lui Richard Shifter, care, deși reprezintă doar una din vocile administrației americane, a creat, raportat la restaurația în forță azi în România, o stare de neliniște perceptibilă în comentariile orientate, mai mult sau mai puțin explicit, spre căutare de vinovați. Clișee de gândire locală înținesc, paradoxal, spiritul cel mai independent al presei independente, împărțind vina între „Occidentul care ne-a mai trădat o dată” (75%) și „Opoziția care n-a făcut nimic în acești 5 ani”. Abstracție făcând de PD (FSN) și de istoria sa complicată, actuala Opoziție datează cam de 3 ani (în 1990 și 1991, Nicolae Manolescu și Emil Constantinescu doar își dibuiau drumul spre politică, Radu Câmpeanu a realizat între timp cea mai spectaculoasă eliminare de pe teren, boala pare să-l fi îndepărtat pe Corneliu Coposu, rolul lui Ion Rațiu devine tot mai șters pe zi ce trece, Sergiu Cunesco are un partid minuscul etc.). Această nouă clasă politică, în formare, inițial alcătuită din intelectuali cu experiență politică zero și oameni în vîrstă, uzați de închisori și marginalizare, avînd în comun doar amatorismul și dificultatea de solidarizare (teama și suspiciunea în care s-a trăit, toxine cu efect îndelungat, se cuvînuate în calcul), a înfruntat în două runde electorale un adversar care își antrenase lipsa de scrupule vreme de decenii și-și țesuse rețele de complicitate în toată țara. Eroarea de apreciere a unei „anumite părți a presei”, a societății civile parțial renăscute (eroare benefică în esență pentru instaurarea libertății cuvîntului), preluată poate de cancelarii vestice insuficient informate, a făcut ca această reductibilă clasă politică veche, surprinsă în „schimbare de vestă”, să fie considerată cvasi-lichidată în lunile de început ale lui '90 (cînd Revoluția nu devenise încă atât de cețoasă) și invitată să-și părăsească fotoliile de bunăvoință. Fragilitatea „Apelului către lichele” și a Punctului 8 al „Proclamației de la Timișoara” față de TVR, arma supereficace a Puterii post-decembriște, cu rol politic esențial, se văd clar azi, la o distanță de 4 ani.

Alăgerile anterioare n-au fost pierdute de Opoziție, pentru că nu puteau fi cîștigate

Speranțele onora dintre noi la începutul lui '90 într-o societate curățată peste noapte prin miracol de marile ei păcate, ca o haină plină de pete vechi muiată într-un detergent eficient, te pot face astăzi să te simți jenat – în egală măsură din cauza naivității ca și a ignoranței. În infantilismul politic care a marcat începuturile Opoziției democratice și-au spus cuvîntul atât ignorarea unor cunoștințe economice, sociologice obligatorii etc., cît și lipsa instituțiilor. Dacă pentru tinerii din Piața Universității naivitatea era firească, pentru cei maturi nu. Ca să nu se uite din cită jale s-a întrupat Opoziția și, pentru a-i aprecia corect ponderea de azi și rolul de miine, mai sînt de amintit marile număr de oameni santajabili în România pentru colaborarea cu Securitatea, reacțiile de tip paranoic ale unor personalități îndelung

Cazul Tutunaru – declarație PAC/PNL –

Reprezentanții PAC și PNL în administrația locală din municipiul București, constituiți în Alianța Civic-Liberală, luînd în discuție problema arestării primarului sectorului 3, declară următoarele:

1) În încercarea sa de a abate atenția opiniei publice de la problemele grave cu care se confruntă, Guvernul României, în loc să se preocupe de rezolvarea acestora, atacă, prin intermediul organelor de ordine, aleșii locali ai Opoziției, dorind să-i compromită.

2) Avînd în vedere că sînt destui demnitari ai partidului de guvernămînt acuzați de corupție și de fapte mult mai grave decît cele puse în seama primarului sectorului 3, care-și văd liniștiți de treburile lor, fără a fi măcar deranjați, este evident faptul că

comprimate și, nu în ultimul rînd, infiltrările. Prințre vanități și diletanțisme, infiltrările erau greu de detectat și, în lipsa probelor, ele păreau datorate tot bolii colective (suspiciunea) cu care s-a ieșit din regimul anterior. Mărturisirile lui Victor Ciorbea despre felul cum Puterea a manevrat sindicatele, fapte bătute, dar lipsite de sprijinul unei mărturii, vin să arunce puțină lumină.

Există, în acest moment, la electoratul Opoziției, istovire de îndelungi privațiuni și de teama că istoria începe să se repete (ca și la unii dintre comentarii politici, implicații morale în efortul colectiv de a introduce în această țară democrația, alternanța, schimbarea), o severitate nervoasă, asemănătoare celei a părintelui exasperat de repetența fiului și neliniștit că acesta va pierde și reexaminarea din toamnă. Sint, desigur, destule explicații pentru această nervozitate; presiunea PDSR asupra instituțiilor (asaltul asupra BNR este cel mai spectaculos, după ce teritoriul și ministere întregi au fost cucerite metru cu metru), tuneful de succes al președintelui Iliescu la Washington, Londra, Bruxelles, care se pretează ușor la o comparație cu succesele politicii externe a lui Ceaușescu, în vreme ce în țară se acumula dezastrul intern. Mai simplu însă de a le nega, taxînd de pildă vizita în SUA a președintelui ca fiind de „modestie jenantă”, este de a accepta gîndul că pînă acum Opoziția nu a avut șansa de a cîștiga alegerile (lipsa profesionalismului, slaba reprezentare în teritoriu, atotputernicia televiziunii – perfect controlată). Dar și că starea ei de astăzi este superioară celei de acum 2 ani (prin experiența acumulată, inclusiv cea a parlamentarilor tineri). A vorbi astăzi despre o „Opoziție de muclea”, cum face un ziar, altminteri relativ echilibrat, ca „Adevărul”, înseamnă a recădea în sloganele simpliste ale anului '90. Dar și jurnaliștii apropiați de cercurile Opoziției trebuie să accepte că imaginea unei țări în exterior, compusă din multe elemente, este (ne convine sau nu) greu de separat de imaginea conducătorilor. Reintrarea României în circuitul lumii (vizitele importante din ultimele săptămîni nu pot fi trecute cu vederea) are un efect benefic. La fel ca și existența radiourilor private. La fel ca și televiziunile alternative – atît cît și așa cum reușesc ele să fie independente. Există o schimbare a societății prin primirea generațiilor, prin plusul de informații, prin capacitatea de adaptare a materialului uman – foarte receptiv la semnalele vestice. Și mai există falimentul economic și corupția pe care Puterea post-decembriștă greu le mai pot ascunde electoratului, mai lucid decît în '90 sau în '92. Testul ultimelor votări – la Brăila, la Slatina –, pornind de la care s-au tras concluzii foarte negre, nu mi se pare atît de concludent pentru viitoarele alegeri. Și prezidențialele, și legislativele au altă țintă și alt electorat decît alegerile locale. Iar între a avea un punct de vedere critic și a face prognoze catastrofice (în absența oricărui date precise) diferența este destul de mare.

Ziua de 8 noiembrie

a fost propusă Ziua Solidarității Studentești prin mitingul organizat de TUNTFCD în Piața Palatului (marți 8 noiembrie 1994).

În 8 noiembrie 1946, mitingul studentesc în sprijinul Regelui Mihai I, aflat în grevă regală, a fost reprimat de regimul comunist, sprijinit de puterea sovietică.

astăzi în România nu se poate vorbi despre un stat de drept, în care toți cetățenii sînt egali în fața legii.

3) Arestarea primarului sectorului 3 al capitalei pentru o vină nedovedită încă, în condițiile în care pe străzi se plimbă liberi o serie de infractori periculoși, constituie un abuz și o încercare de intimidare.

Nu ne putem pronunța asupra vinovăției primarului Tutunaru, căci aceasta este treaba Justiției; considerăm, însă, că felul în care se aplică legea în acest caz este cel puțin abuziv și răuvoitor.

Solicităm totodată colegilor noștri din CDR să-și exprime punctul de vedere în această problemă atît de importantă nu numai pentru administrația locală, ci chiar pentru dezvoltarea democrației în România.

Cristina Carp
Responsabila Comisiei
de administrație
locală PAC

Flor Pomponiu
Responsabilul
Departamentului
de administrație
locală PNL

În ziua de 8 noiembrie 1994 rectorul Universității București, Emil Constantinescu, i-a înmînat lui Philippe Séguin titlul de „Doctor Honoris Causa”. Alocuțiunile rostite vor fi publicate într-unul din numerele viitoare ale revistei „22” (care de altfel a și fost citată cu acest prilej amintindu-se textele lui Philippe Séguin care au apărut în revista „22” nr. 9, 10, 11, 12 și 13 a.c.). În aceeași zi la Institutul francez din București a avut loc lansarea cărții Ludovic – Napoleon cel Mare editată de editura Fundației Culturale Române.

Philippe SÉGUIN, președinte al Adunării Naționale a Republicii Franceze

N. 21 aprilie 1943, în Tunisia.

Licentiat al Facultății de Litere din Aix-en-Provence, al Școlii de Studii Superioare de Istorie și al Institutului de Studii Politice din Aix-en-Provence.

1969-1970 – elev al Școlii Naționale de Administrație (ENA)

1970 – funcționar la Curtea de Conturi

1974-1975 – adjunct al Directorului de Educație Fizică și Sport

1971-1977 – conferențiar în cadrul Institutului de Studii Politice din Paris

1970-1974 – asistent la Institutul de Studii Politice din Aix-en-Provence

1971-1973 – profesor în cadrul Centrului de Formare Profesională și Perfecționare al Ministerului Economiei și Finanțelor

apr.-sept. 1977 – director de cabinet al Secretarului de stat pentru relațiile cu Parlamentul

1977-1978 – însărcinat cu afaceri în cabinetul primului-ministru Raymond Barre

1977-1986 – deputat de Vosges

1983 – ales primar al orașului Epinal

1979-1986 – membru al Consiliului Regional Lorraine, asigură vicepreședinția acestuia între 1979-1983

1981-1986 – vicepreședinte al Adunării Naționale

1984-1986 – secretar național al RPR (Adunarea Populărilor Republicii), însărcinat cu descentralizarea

1986-1988 – ministrul Muncii și Protecției Sociale

1988 – ales deputat de Vosges

1993 – ales președinte al Adunării Naționale

Autor al mai multor cărți, dintre care „Ludovic-Napoleon cel Mare” (premiat de Fundația Napoleon în 1990), a cărei versiune în limba română a fost lansată la data de 8 noiembrie 1994.

Adevărul literar și artistic, nr. 243

- Marin Sorescu:
Opere Complete
- Autografe închinată
lui Nicolae Dragoș
- Dan Laurențiu:
„Cenzura
a fost muza lor!”
- Confesiunile
lui Nicolae Breban

Fără autonomie locală nu există democrație

Din conferințele mondiale ale marilor metropole și ale capitalelor lumii, organizate de ONU, și din programele Uniunii Europene pentru administrația locală rezultă câteva principii fundamentale:

- **Autonomia locală reală**, implicând existența celor doi poli, central/local, bine conturați, este elementul crucial în strategia de reconstrucție a unei țări.

- **O autonomie locală democratică presupune existența unor structuri administrative în care opoziția politică legitimă trebuie să-și poată susține practic poziția.**

- **Guvernul central este îndreptățit să administreze macroeconomia și să stabilească cadrul legal general.** Însă puterea poate deveni distructivă când este nelimitată. Când un partid aflat la guvernare controlează toată autoritatea într-o țară, el va fi tentat să folosească măsurile legale care îi stau la dispoziție pentru a submina opoziția și pentru a centraliza mijloacele financiare. În plus, dacă ansamblul mijloacelor financiare continuă să fie concentrate în mâinile statului, atunci autonomia locală este falsă și nu se poate vorbi de democrație.

- **Există o legătură legică între calitatea serviciilor și creșterea productivității.** Dirijarea banului public pentru refacerea infrastructurii orașelor și a dezvoltării calității serviciilor publice și sociale duc la creșterea productivității economiei naționale a unei țări. Plecând de la aceste adevăruri confirmate în țări dezvoltate, impozitul pe profit, de exemplu, încasat de pe teritoriul unui oraș din Japonia este preluat în proporție de 60-65% de către bugetul local.

Situația municipiului București

Întreg sistemul politico-economic al țărilor din estul Europei s-a prăbușit datorită hipercentralizării. Astăzi, în România, strategia guvernului constă într-o retorică a descentralizării, în vreme ce acțiunile lui și legile emise duc în direcție opusă.

De pildă, se afirmă frecvent că regimul parlamentar de la noi a înălțat conducerea unică hipercentralizată și organizarea socialistă a finanțelor locale, bazată pe integrarea bugetelor locale (BL) în bugetul statului (BS) și a instituit un regim juridic

La 4 octombrie 1994, la Strasbourg, președintele Ion Iliescu a semnat Convenția europeană a autonomiei locale. Iată câteva din principiile acestei Carte, care nu sînt promovate în România:

- (4.4) Competențele atribuite autorităților administrației publice locale trebuie să fie, în mod normal, depline și exclusive.
- (9.1) În cadrul politicii economice naționale, autoritățile locale au dreptul la resurse proprii, suficiente, de care pot dispune în mod liber în exercitarea atribuțiilor lor.
- (9.2) Resursele financiare ale autorităților administrației publice locale trebuie să fie proporționale cu competențele prevăzute de Constituție sau de lege.
- (9.3) Cel puțin o parte din resursele financiare ale autorităților administrației publice locale trebuie să provină din taxele și impozitele locale, al căror nivel acestea au competența să îl stabilească în limitele legale.
- (9.7) Alocarea de subvenții nu trebuie să aducă atingere libertății fundamentale a politicii autorităților administrației publice locale în domeniul lor de competențe. Aceste subvenții nu trebuie să fie destinate (de guvernul central) unor proiecte specifice.

modern pentru bugetele locale. Realitatea însă infirmă această retorică.

Din diagrama alăturată rezultă că a încasat statul (prin Administrația Centrală de Stat) din municipiul București în primele trei trimestre ale anului 1994 (pînă la 30 septembrie) și cum au fost împărțite cele 15 categorii de impozite și taxe între bugetul de stat (BS) și bugetul local (BL).

Potrivit Legii impozitelor și taxelor locale și Legii bugetului de stat pe 1994, din totalul încasărilor din municipiul București efectuate de Ministerul Finanțelor, bugetul local beneficiază de 3,17%. Transferul de 6,85% de la BS preluat de BL (a se vedea diagrama alăturată) este destinat obligatoriu subvențiilor pentru transport în comun, energie termică și investiții, cu destinații fixe avizate de guvern.

Astăzi, Bucureștii are nevoie disperată de investiții în infrastructură. Decenii în șir, în lucrări edilitare ca alimentarea cu apă, producerea și distribuția căldurii, transportul în comun, rețelele stradale, mediul și salubritatea nu s-a ținut pasul cu progresul tehnologic european. Serviciile publice și pierderile de energie (deci pierderile continue de valută) reclamă intervenții urgente pentru o minimă normalitate.

Întărind infrastructura și serviciile într-un oraș, sînt încurajate investițiile din industrie și afaceri, ceea ce înseamnă apariția de locuri de muncă și capital disponibil.

Valoarea investițiilor (pe locuitor) este astăzi în București de circa 40 dolari/locuitor și an, în timp ce în orașele Comunității Europene ajunge pînă la 4.000 dolari/locuitor și an.

Pentru refacerea infrastructurii orașului, cu actualele mijloace financiare, fără a considera degradările care se adaugă, ar fi necesari 45 de ani.

Care ar putea fi resursele materiale pentru ieșirea din declinul de astăzi?

1) Un nou sistem de distribuție bugetară

La alcătuirea bugetului local nu trebuie să stea numai acele taxe și impozite care aduc un venit cu totul neînsemnat. În stabilirea bugetului local trebuie să fie incluse capitole bugetare importante ca impozitul pe profit și care trebuie să aibă o pondere mult mai mare, astfel încît să contribuie în mod real la îmbunătățirea serviciilor, ele însele aducătoare de profit.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Delegația Comisiei Europene în România

Comunicat de presă

București, 31 octombrie 1994

Autonomia locală pe ordinea de zi

În perioada 28-30 octombrie au avut loc lucrările conferinței **Democrația și dezvoltarea locală**, conferință organizată sub patronajul Președinției României, la care au participat peste 300 de persoane. La organizarea acestui eveniment și-au dat concursul Guvernul României, Federația municipiilor, Asociația președinților consiliilor județene, Asociația orașelor, precum și Consiliul Europei, Banca Mondială și Uniunea Europeană. Printre participanți s-au numărat și numeroși experți străini, atît din Europa de Est (Bulgaria, Cehia, Ungaria și Polonia), cît și din Europa de Vest, America și Japonia.

Reprezentanții celor trei organizații internaționale, Uniunea Europeană, Consiliul Europei și Banca Mondială, și-au exprimat satisfacția pentru bunul mers al lucrărilor conferinței. Acestea au roinit pentru prima dată ansamblul partenerilor români implicați în cele trei procese ce au făcut obiectul conferinței: democrația locală, finanțele locale și dezvoltarea economico-socială locală.

Reprezentantul Consiliului Europei, **Rinaldo Locatelli**, a subliniat importanța semnării de către președintele României a Cartei Europene a Autonomiei Locale. Odată ratificată, Carta va da posibilitatea Consiliului Europei de a pune la dispoziția autorităților locale românești experți care să ajute în procesul de armonizare a legislației naționale cu prevederile Cartei. **Arntraud Hartmann** a subliniat faptul că deciziile luate la nivel local sînt adesea mai

2) Patrimoniul privat municipal - garanție potențială de credit

Refacerea orașului într-un timp scurt nu se poate baza numai pe sursele bugetare. Creditele externe ar putea reprezenta o soluție, însă, potrivit legislației actuale, ele se acordă numai cu garanții din partea guvernului.

Patrimoniul privat al municipiului ar putea reprezenta nu numai surse de venituri, ci și surse de credite, prin potențialul său de a se constitui în garanții pentru acoperirea acestora. În mare măsură, prin diferite hotărîri guvernamentale sau decizii ministeriale, în București, începînd din 1990, din patrimoniul privat legitim al Consiliului local al municipiului București s-au instrăinat terenuri și clădiri spre diferite societăți sau regii ministeriale. O viitoare legislație a patrimoniului ar trebui să încurajeze, în primul rînd, refacerea patrimoniului public și privat de interes local.

3) Cultivarea încrederii în conceptul și forța autonomiei locale

Coșiliile locale nu pot rezolva problemele orașului prin puteri proprii, ele au nevoie de ideile și energia populației, de sprijinul asociațiilor nonguvernamentale și de obiectivitatea mass-media pentru a cultiva încrederea în conceptul de autonomie locală. Dacă problemele administrației sînt reduse la un proces decizional „eficient”, iar calitatea serviciilor este văzută numai prin interdicții, reglementări și norme, nu sînt de așteptat schimbări vizibile.

LUCIAN RADU, viceprimar, Consiliul local municipal București

Venituri bugetare de pe teritoriul municipiului București

Domnule Iliescu,

Refuzând accesul Regelui în țară pentru a participa la Simpozionul științific având drept temă actul de la 23 August 1944 și comis câteva grave erori.

Regele nu venea în calitate de om politic, ci de simplu român, de martor participant și, totodată, de autor al evenimentului supus dezbaterilor. Cum dvs. ați strâmutat datele problemei de pe tărîmul științific și particular pe tărîmul politic și național - republică sau monarhie -, grosolana gafă politică de a fi trinit Regelui așa în nas vă aparține, în exclusivitate, dumneavoastră.

Pe lângă ferme asigurări prealabile de disponibilitate și bune intenții, Regele mai declara că numai restabilirea adevărului istoric (fie el legat și numai de detaliile aparținând unei singure zile de istorie) ar putea sta la temelia reconcilierii naționale. Este o afirmație irefutabilă în evidența ei, constituind în același timp o alternativă pe care Regele o supunea opțiunii dvs. Să fiți oare - mă întreb - potrivnic adevărului istoric? Pentru că, vedeți, neacordînd respectul minimal cuvenit unui fragment - bun sau rău - al istoriei noastre vii, materializată în persoana Regelui, ați spus un NU aprioric adevărului istoric și înșăși reconcilierii naționale. Dar gestul dvs. mai are și semnificația unei sfidări a istoriei naționale și, implicit, a poporului român.

DOINA CORNEA

Scrisoare către Ion Iliescu

Din păcate, datorită unor forme mentale dobindite în urma prea îndelungatei frecvențări a gândirii marxiste, probabil nici nu mai puteți percepe sensul profund al acestei istorii. Așa cum s-a subliniat la Simpozion, actul de la 23 August '44 a avut valoarea unei duble rezistențe: o rezistență față de o dictatură de dreapta (fatală pentru viitorul politic al țării), ducînd la destrămarea acesteia; apoi, începînd din acel moment și atît cît era cu putință, o rezistență față de totalitarismul de stînga, de neevitat în această parte a Europei. El s-a abătut asupra ei, ca o fatalitate, odată cu hordurile bolșevice invadatoare, sub privirile, pe atunci complementare, ale Aliatilor Occidentali. Nu, d-le Iliescu, Regele nu a adus totalitarismul comunist în țară - cum nu demult vă plăcea să afirmați, în mod gratuit și arbitrar -, substituind, așa cum s-a demonstrat la Simpozion, unui raport de succesiune în timp a evenimentelor, un raport de cauzalitate care, în aparență doar, le-ar lega între ele. Schimbarea planurilor logice, d-le Iliescu, în aceeași demonstrație, este o metodă specifică comunistă. Ea urmărește falsificarea adevărului și manipularea conștiințelor neavizate. În termeni mai simpli, se numește minciună și înșelătorie. Actele tinărului Suveran demonstrau, pe atunci, tocmai contrariul a ceea ce numeați „aducerea comunismului în țară”; după cum gesturile dvs. de azi demonstrează cît de tributar ați rămas Constituției comuniste din '48, precum și metodelor politice totalitare. Readucerea în vigoare a Constituției din 1923 și restabilirea pluralismului politic erau primele acte de rezistență regală față de invazia comunistă. Prin ele, Regele încerca (din păcate, fără sorți de izbîndă) să reangajeze România în spiritul vocației ei europene și să ridice un baraj în fața răului totalitar.

Totuși, acum, cu prilejul aniversării evenimentelor și în fața unei recunoașteri internaționale a meritelor Regelui, dar mai ales pentru a repara - doar formal - gafa politică comisă, am observat că ultimele dvs. declarații au suferit o cotitură față de cele anterioare, cu care se bat cap în cap. Dar, așa cum apar acum, în răspunsurile date de dvs. la întrebările puse de doamna Gabriela Adameșteanu la conferința de presă din 11 oct., publicate pe pagina 1 a revistei „22”, nr. 41 (244), 12-18

oct. a.c., ele continuă totuși să se bată cap în cap cu ceva: de data aceasta, nu cu afirmații anterioare, ci cu înșeși faptele dvs. simultane, ceea ce îmi pare mult mai pervers și mai sfidător. Pe de o parte, recunoașteți că Regele (pe care îl desemnați, cu o ipocrizie dusă pînă la grotesc, „Monarhul ca instituție” - ca și cum o instituție abstractă, neînsuflețită de vreo prezență vie, ar putea avea inițiative mobilizatoare și inteligente!) „a avut un rol important și a dat coeziunea necesară acțiunii (...)”. Pe de altă parte, într-o perfectă logică pe dos, dispozițiile dvs. materializate în acțiunile de la aeroport contrazic flagrant declarațiile dvs., amintite mai sus, precum și legile, regulamentele referitoare la accesul în țară și înșăși Constituția dvs. Căci, vedeți, domnul Gh. Barbul, participant și dînsul la Simpozion, în posesia unui pașaport străin, și-a putut lua viza de intrare la Otopeni. Regele, în posesia unui pașaport similar, a fost însă refuzat. Dar Regele, cetățean român conform Constituției actuale, mai avea asupra Sa și un pașaport românesc (din 1948, în copie legalizată) cu valabilitate de întoarcere în țara din care fusese surghiunit și pe care n-a onorat-o încă. În consecință, tot ceea ce ați făcut, în vîzul unei lumi întregi, frizează, așa spune, delirul. Să mai reluăm deci o dată filmul evenimentelor: două persoane - e drept, marcante, dar tocmai de aceea inofensive -, fără altă apărare decît noblețea

și probitatea lor, răspund unei invitații cu titlu particular, iar dvs. blocați ușile aerogării, îngrămădiți dube uriașe, jandarmi, polițiști, agenți secreți, cai și călăreți... pentru a paraliza ordinea de drept, în loc să lăsați ca normalitatea și bunul-simt să-și spună cuvîntul, legal.

Delirante îmi par și reproșurile pe care i le mai adresați Regelui. Că nu ar fi scris cărți pentru a merita să apară la Simpozion. Că a avut sfătuitoari răi care l-au împins într-o situație umilitoare. Totuși, dacă ați fi citit cele trei volume de **Convorbiri cu Regele Mihai**, v-ați fi explicat și forța harismatică a tinărului Suveran care în august 1944 a reunit în jurul său iubirea și devotamentul sufletelor românești, realizînd în cele mai grele încercări ale istoriei noastre un mare moment de coeziune națională. Cum și dvs. încercați azi același lucru, faimosul „consens”, ar fi cazul poate să vă priviți sincer în față pentru a afla de ce nu reușiți. Ideile Regelui despre importanța adevărului în viața unei societăți v-ar fi poate de folos. Și iarăși, dacă ați fi citit **Convorbirile**, v-ați fi dat seama că Regele nu este o marionetă în mîinile sfătuitoarilor săi. De acest lucru a dat neabătut dovadă în difičila Sa domnie. Regele a fost și pilot de încercare. El știe mai bine decît oricine ce e curajul și libertatea, onoarea și demnitatea, dacă cumva nu a fost anume educat în acest spirit regal. Ar fi timpul să înțelegeți că, încercînd să vină în țara Sa natală, Regele își reafirmă drepturile cetățenești pe care sistematic i le încălecați și, totodată, își apără onoarea de a fi român prin naștere și nu are deci nevoie să apeleze la nici un fel de alte atestări. Regele ne-a dat tuturor o mare lecție de demnitate și de curaj.

Ați desfășurat atîta energie și atîtea forțe umane, d-le Iliescu, doar pentru a încerca să-L umiliți pe Rege. Totuși, nu ați reușit decît să vă auto-umiliți. Pentru că, d-le Iliescu, adevărul nu poate fi niciodată umilit de minciună, nici de răutate, nici de ură. În împrejurările date, dvs. ați fost, mai mult decît oricine, în pierdere. Dacă ați fi înțeles să dați dovadă de un spirit democratic, generos și loial, v-ați fi apropiat de spiritul european al unui Havel, de pildă, și, cu siguranță, n-ați fi avut decît de câștigat.

VLAD ZOGRAFI

Aritmetica procentelor și istoria

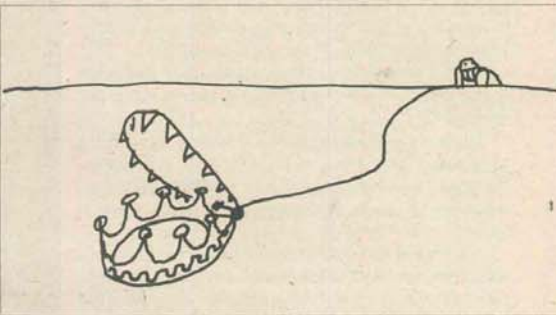
Vinovății tulburi, pragmatica jocului politic și, nu în ultimul rînd, obișnuința de a nu privi dincolo de imediat fac ca, pentru cei mai mulți, Regele Mihai să fie sau persona non grata care trebuie expulzată din țară și din istorie sau unica soluție care salvează automat România fără „amestecul” nostru. Ajungînd inevitabil la procente, ne oprim fie la 15%, fie la 30% și sîntem tentați să uităm că toate acestea sînt de o aritmetică, la urma urmei, reversibilă. Rareori argumentele ating problema opțiunii între monarhie constituțională și republică, iar atunci cînd o fac nu se vorbește despre republici sau monarhii prospere și despre scandaluri care alimentează disponibilitatea la senzațional.

Am stat o vreme în Franța și, vrînd-nevrînd, am urmărit jocurile politice de la Paris. M-a surprins că republicanismul e folosit pînă la demonetizare de întreg spectrul politic, de la comunisti pînă la Frontul Național, cu egal aplomb. „Republica” e un fel de cuvînt magic, un *pass-partout*. Dacă vrei să acreditezi valabilitatea unei inițiative trebuie neapărat să declari că e în cel mai pur spirit republican, dacă încerci să impui vreo lege e neapărată nevoie să fie în cea mai bună tradiție republicană. Revoluția Franceză justifică totul, așa încît o succesiune tragică de crime a devenit actul întemeietor, referința absolută care, ce-i drept, datează doar de două secole. Mi se pare inutil să insist asupra absurdității singeroase a revoluției, Soljenitin sau François Furet o fac oricum mai bine decît mine. Pe de altă parte, istoria anterioară revoluției este de cele mai multe ori pentru francez un basm sau un film de groază, oricum ceva complet deconectat de prezent, iar atunci cînd se face apel la ea totul e îmbrăcat în festivismul pompierist al aniversărilor de 14 Iulie. Retorica Revoluției Franceze nu împiedică, bineînțeles, pe francez să participe la o viață socială și politică la fel de democratică și să fie la fel de prosper ca un englez sau danez, de exemplu, însă fetișizarea unui eveniment singeros îmi pare stridentă în patria rațiunii.

Peste tot în Europa (e irelevant să aduci în discuție Lumea Nouă) republica stă sub semnul a ceea ce aș numi *accident istoric*, fie că e vorba de revoluții care și-au lichidat fiii și au masacrat inocenții (Franța și Rusia), fie că se leagă de pierderea unui război în condiții istorice critice (Germania, Italia) sau de o ocupație străină mai mult sau mai puțin îndelungată (Finlanda, Polonia și Cehoslovacia de după primul război mondial etc.). În fine, un caz aparte pentru care toate criteriile prezentate mai sus rămîn valabile este cel al republicilor instaurate de Stalin.

Nu pot defini „normalitatea” istoriei unei țări, dar, în țările europene ferite de accidente istorice, regatele feudale s-au transformat treptat și firesc în monarhii constituționale, iar trecutul s-a dizolvat simbolic în instituția monarhică devenită pur și simplu tradiție. Dimpotrivă, multe republici agită actul de naștere și sărbătoresc excesiv accidentul întemeietor.

Care să fie actul de naștere al republicii atît de prezidențială a președintelui Iliescu? Republica de la Ploiești e demult înmormîntată de Caragiale. Cu toată agitația fotografică a președintelui Iliescu cu ocazia congreselor UNOLD, decembrie '89 e un simbol pervers cită vreme teroriștii rămîn în ceață postdecembristă și, oricum, evenimentul nu e neapărat republican. Rămîne abdicarea forțată a Regelui Mihai, care nu e încă trecut cu litere roșii în calendar, însă e de fiecare dată utilizată ca argument republican. Complicată mai e echilibristica simbolurilor!

Utopiile naționaliste și internaționaliste au masacrat zeci de milioane de europeni. Ura izolării mi se pare la fel de absurdă ca și dizolvarea identității, ceea ce nu împiedică național-comunismul să devină la noi tot mai vizibil sub masca de zîmbete și declarații de circumstanță. Iar ne-am apucat să-i convocăm pentru te miri ce pe voievozi și să aniversăm 2.050, 130 sau 457 de ani de la... Agitația festivă ne degradează și ne împinge spre ridicol și în ochii altora. Singura soluție mi se pare asumarea matură a trecutului cu gloria și derizoriul său, cu mîndria și mizeriile lui. Or, dacă există cu adevărat un motiv de... mîndrie națională, atunci el este faptul că am evitat cu inteligență și curaj gravele accidente istorice pînă la ocupația sovietică, adică supraviețuirea relativ autonomă a principatelor sub voievozi mai mult sau mai puțin independenți. Oricît ne-am juca de-a istoria, regii Carol I și Ferdinand sînt exponenții cei mai credibili ai mult trimbițatei continuități. Totul e să nu evadăm în... evazionism. Poate că cel mai grav prejudiciu al cauzei monarhiei îl aduce aceia care își închipuie că prezența Regelui e suficientă pentru ca totul să se schimbe ca prin minune. Vreamea din urmă ne-a obligat să devenim neîncrezători în privința miracolelor.

Regele MIHAI

— interviu realizat de MARILENA ROTARU —

Cînd au ajuns la București sovieticii, actul eliberării fusese efectuat de armata română

Majestate, comuniștii au denumit în fel și chip Actul de la 23 August: eliberarea României de sub jugul fascist de către armata sovietică, eliberarea României de sub fascism, insurecție armată, revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă. Singurul care are dreptul să definească acest moment este Majestatea Voastră. Vă rog s-o faceți.

De fapt, aș putea spune că cele patru afirmații nu sînt justificate deloc. Singura care se apropie mai mult de adevărul istoric este eliberarea de sub jugul fascist. Cînd a ajuns la București armata sovietică, actul eliberării, efectuat de noi și armata română, se încheiase. Așa că celelalte afirmații nu sînt adevărate. În nici un caz n-a fost insurecție, ori revoluție, fiindcă eu eram, totuși, șeful statului. În această calitate, nu aveam de făcut lovituri de stat. Eu puteam să schimb politica în funcție de interesul țării, și asta am și făcut.

Pentru Actul de la 23 August s-a folosit expresia „Normandia românească”. Credeți că această afirmație se poate susține?

Am văzut-o și eu în articolele din România liberă și trebuie să spun că nu mă gândisem pînă acum în acești termeni. Noi am făcut ceea ce trebuia să facem. Dar cred că cine a spus asta are dreptate, fiindcă cele ce s-au întîmplat în România echivalează într-un fel cu ceea ce s-a petrecut în cealaltă parte a Europei.

Pentru România nu s-a încheiat al doilea război mondial

Ce părere aveți despre afirmația unui ziarist american care susține că pentru România nu s-a încheiat încă al doilea război mondial?

Îmi amintesc că am citit articolul. Acest om este rezident la București și cred că, vorbind cu foarte multă lume, a prins foarte bine sentimentele românilor. Cred că într-o anumită măsură are dreptate cînd spune că războiul nu e încă sfîrșit pentru România, din cauză că încă nu s-a făcut dreptate în privința Bucovinei de Nord și a Basarabiei.

Cînd a început Majestatea Voastră să se gîndească la necesitatea de a acționa pentru scoaterea României din război?

Din momentul în care s-a trecut Nistrul. Dar, bineînțeles, pe măsură ce ne îndeam în Uniunea Sovietică, acest gînd ne întărea sentimentul că nu este bine ce facem și că ar trebui să terminăm cît se poate mai repede.

Care era atunci situația partidelor politice în România? Cum s-a făcut totuși că șefii partidelor politice, care nu mai aveau nici o calitate oficială, au putut intra în legătură cu Majestatea Voastră, jucînd astfel un rol în pregătirea ieșirii României din alianța cu Germania?

Există o diferență, cred, foarte importantă, fiindcă, deși Antonescu era foarte autoritar, iar eu nu știu dacă chiar a desființat partidele, dar în orice caz le-a pus pe linie moartă, el nu a făcut răul pe care l-au făcut comuniștii. Cu alte cuvinte, șefii partidelor, Maniu și Brătianu, au fost lăsați în pace, chiar dacă au fost urmăriți și spionați. Astfel ei au putut avea legătură cu mine — bineînțeles, într-un fel foarte discret; așa au reușit ei să vină să mă vadă în mai multe rînduri.

La 1 ianuarie 1943, în răspunsul pe care l-ați dat felicitărilor transmise de nunțul apostolic, ca decan al corpului diplomatic acreditat la București, Majestatea Voastră a fost singurul șef de stat din Europa dominată

de naștiți care s-a pronunțat ferm pentru încheierea urgentă a unei păci în interesul tuturor popoarelor. Cum a reacționat mareșalul Antonescu la această declarație și care au fost forțele politice ale momentului care au sprijinit-o?

De fapt, prima reacție, și încă violentă, a fost din partea Germaniei. Ambasadorul Killinger a dat un răspuns foarte dur la chestiunea asta și, cum Antonescu s-a alăturat naștilor, răspunzător a rămas el. Direct către mine n-a făcut nici o presiune, însă și-a manifestat foarte clar nemulțumirea față de acest lucru. Bineînțeles, cei care ne-au sprijinit erau partidele istorice, prin Maniu și Brătianu.

Cum ați primit vestea intrării României în războiul împotriva Uniunii Sovietice?

Aici, din nou, eu n-am fost anunțat în nici un fel. Mama mea, care venea la mine dimineața foarte devreme, mi-a spus că la BBC s-a anunțat că România a declarat război Uniunii Sovietice. Atunci l-am chemat pe Mihai Antonescu și l-am întrebat dacă aceste știri sînt reale. „Da, e adevărat”, mi-a răspuns, și cînd am protestat că nu am fost nici anunțat, nici ținut la curent, mi-a răspuns așa, într-un fel de neînțeles pentru mine: „Păi, credeam că o să auziți și la radio și o să citiți în jurnale”. Așa s-au petrecut lucrurile.

Antonescu nu asculta radioul

Majestatea Voastră a fost incunoscîntată oficial de ultimatumul dat de Marea Britanie României și de răspunsul mareșalului Antonescu?

Nu, absolut deloc. Fac o mică paranteză: citeva zile după aceea Antonescu a venit la Palat, nu mai știu exact cu ce ocazie, era și mama mea de față, și mi-a spus că este foarte mîndru că s-a făcut acest lucru și că chiar Churchill ar fi spus la BBC același lucru. Întimplarea a făcut însă că noi am ascultat BBC-ul și știam exact ce a afirmat Churchill. El a spus că România a atacat Uniunea Sovietică, întrebînd expresia engleză, „in an outrageous way”, ceea ce se poate traduce în română „în mod nerușinat”. Antonescu nu asculta radioul, dar cei care i-au raportat au schimbat „outrageous” în „courageous”, adică în „curajos”, ceea ce este complet fals.

Cînd și-a pierdut popularitatea războiul împotriva Uniunii Sovietice, ocupanta teritoriilor românești ale Basarabiei și Bucovinei de Nord?

Aș zice că cu cît ne îndeam mai mult în Uniunea Sovietică, cu atît populația și oamenii serioși erau din ce în ce mai îngrijorați de cum se va termina războiul. Popularitatea, după eliberarea Basarabiei și Bucovinei, a scăzut din ce în ce mai mult, culminînd cu Stalingradul.

Din punctul de vedere al ierarhiei militare, eram capul oștirii

Conform Constituției din 1923, Regele României este capul oștirii. Această calitate s-a păstrat și prin Decretele regale, 3.051 din 4 septembrie 1940 și 3.053 din 6 septembrie 1940. Deci de-a lungul dictaturii antonesciene, în mod teoretic, mareșalul era șubordonat Majestații Voastre. În această calitate, Majestatea Voastră a fost ținută la curent cu problemele oștirii române și a avut cunoștință de pregătirile preliminare ale intrării României în război alături de Germania?

Din punctul de vedere al ierarhiei militare, bineînțeles, eram capul oștirii și mareșalul Antonescu era, cum spuneți, subordonat mie. Însă el niciodată nu m-a ținut la curent cu ce se întîmpla în armată, ce făcea el, ordine, aprovizionare și tot ce decurge din asta. Din păcate, el mă considera, și atunci, un copil cărui nu trebuie să i se spună anumite lucruri. Asta a fost situația.

Era practic o încălcare a Constituției.

Intr-un sens, da, numai că în acel moment Constituția noastră nu mai era în vigoare, adică fusese deja schimbată în 1938 și, cînd s-a întîmplat ce s-a întîmplat la 6 septembrie, Constituția nu mai era în vigoare, așa că a fost într-un fel o guvernare prin decrete.

Nu cred că Alianții ar fi vrut să facă o înțelegere cu mareșalul Antonescu

Se spune că, paralel cu acțiunea Majestații Voastre de scoatere a României din alianța nazistă, guvernul Antonescu ar fi urmărit, cu alte mijloace și în alte zone de influență, același scop. Cum explicați faptul că demersurile guvernului Antonescu nu au dus la nici un rezultat?

Faptul că el a încercat să facă ceea ce făceam și eu, asta am auzit mult mai tîrziu. Eu, personal, nu cred că Alianții au fost foarte receptivi la această idee, să facă adică o înțelegere cu el. Mă îndoiesc. Cu toate că Antonescu și-a trimis oamenii lui la Stockholm. Au fost legături și din partea lui, dar mă îndoiesc foarte mult că Alianții ar fi vrut să facă o alianță cu el.

Erau interesați într-adevăr Alianții, în august 1944, de succesul unor tratative de pace cu Antonescu? Majestatea Voastră crede că Uniunea Sovietică ar fi fost mai interesată în continuarea operațiilor militare în spațiul românesc sau în posibilitatea oferită de ieșirea României din război?

Nu, eu sînt convins că ei ar fi vrut să continue operațiunile militare pînă în pinzele albe. Ce s-a întîmplat la 23 August i-a luat prin surprindere; cred că ei voiau să continue.

Armata sovietică s-a purtat într-un mod extrem de brutal cu toată lumea

S-a spus și se spune că Majestatea Voastră ar fi avut o bună relație cu reprezentanții armatei sovietice din România. Ați înțeles de la început că erau o armată de ocupație? Și care a fost comportamentul militarilor ruși cu populația civilă, cu autoritățile legal constituite și cu armata?

Nu știu cît pot înțelege astăzi situația anumite persoane, dar țara era ocupată din punct de vedere militar, era imposibil să nu avem o oarecare relație

despre 23 August 1944

cu militarii ruși. Acestea erau condițiile, din păcate, în acel moment. Că armata rusă a fost o armată de ocupație, asta am simțit imediat. Ei, cel puțin la început, în primele luni, s-au purtat într-un mod extrem de brutal cu toată lumea, nu numai la nivel mic, în țară, dar chiar și în orașele mai mari.

Linia Focșani-Nămoloasa-Galați n-ar fi putut rezista

Crede Majestatea Voastră că o rezistență pe linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Galați dădea vreo șansă României pentru obținerea unor condiții de pace mai bune decât cele oficiale obținute în august 1944?

Întii de toate, această linie Focșani-Nămoloasa-Galați nu era înzestrată cum trebuie. În al doilea rând, cred că dacă s-ar fi făcut o rezistență acolo, condițiile impuse de către Aliați și de Uniunea Sovietică ar fi fost și mai rele. Oricine are o oarecare experiență militară trebuie să-și dea seama că, dacă efectivele de la Stalingrad ale armatei roșii, care au dat înapoi armata germană, o armată extrem de bine instruită, cu spirit de luptă, pe teritoriul românesc n-ar mai fi putut să-i oprească nimeni. A afirma că linia Focșani-Nămoloasa-Galați era fortificată înseamnă a nu avea o imagine despre adevărata realitate. Acesta e pentru mine adevărul.

La constituirea Actului de la 23 August au participat liberalii, țărăniștii, social-democrații. Și comuniștii? Cine a impus prezența acestora din urmă, deci a comuniștilor, fiind recunoscut faptul că ei nu aveau decât câteva sute de aderenti în toată țara?

Este foarte adevărat. Știrea mi-a venit din partea aliaților occidentali. Ei au insistat, spunând foarte clar că dacă nu aducem în sînul conspirației noastre și pe comuniști și pe social-democrați, nu mai vor să discute cu noi. Și ne-au obligat să-i aducem pe ei acolo, asta a fost realitatea.

Comuniștii au folosit libertatea presei pentru a declara că întoarcerea armelor li se datorește

În 24 august, comuniștii au folosit libertatea presei, chiar atunci recitigată, pentru a declara că întoarcerea armelor li se datorește în mare măsură. Atunci a început procesul de mistificare a realității istorice. La luptele din București au mai participat și alte forțe împotriva trupelor germane în afară de armată? Și care este adevărul în legătură cu implicarea așa-ziselor detașamente muncitorești?

Acesta este un punct în care eu n-am fost niciodată informat foarte clar. Au existat aceste gărzi patriotice, asta știu, probabil că au făcut anumite lucruri în București, dar nu s-au bătut cu armata germană, asta am făcut-o noi. Și mistificarea asta. Eu am spus de mai multe ori, partidul comunist a fost la 23 August a cincea roată la căruță, nimic mai mult.

În urma Proclamației din seara zilei de 23 August, armata română a ieșit din subordinea mareșalului Antonescu

În urma Proclamației către țară, difuzată în seara zilei de 23 August, armata română a ieșit din subordinea mareșalului Antonescu. Cum a fost primită de către armată această schimbare? Au fost unități sau cadre notabile care să fi contestat puterea deciziei Majestății Voastre?

În această privință un lucru este foarte clar: în spiritul de disciplină al armatei noastre, care era cu tradiție, cînd s-a dat un ordin, el se execută. Ordinul meu s-a executat fără nici un fel de șovăire. Nu e de mirare deloc, dar a fost un lucru extrem de

bine primit și de mine și de restul populației faptul că armata a executat acest ordin. Au existat, poate, mulți ofițeri care erau în dezacord cu faptul că nu i-am urmat pe germani, dar nu s-a opus nimeni acestui ordin.

În acel moment de răscruce era posibil orice act de nesupunere față de Majestatea Voastră, pe acest lucru contînd chiar și Hitler, cînd a cerut găsirea unui alt general dispus să continue politica lui Antonescu. Cum explică Majestatea Voastră faptul că acest nou Antonescu nu a putut fi găsit?

Ceea ce am spus adineauri referitor la disciplină constituie numai o parte. Știu că armata română se temea în acea perioadă de ceea ce se întîmpla pe front, și populația României de asemenea. Așa că ceilalți ofițeri cu cap nu ar fi permis să fie atrasă din nou România de naziști. Asta este pentru mine explicația că nu s-a putut găsi un alt general.

Din noaptea de 23 spre 24 august ați părăsit Bucureștiul, în urma informației că nemții vor ataca Palatul Regal. În aceeași noapte, mareșalul Antonescu și ceilalți principali arestați au fost scoși din Palat și duși într-o casă conspirativă a comuniștilor din Vatra Luminoasă. Care au fost motivele acestei decizii, și dacă Majestatea Voastră a avut cunoștință de ea?

Am să încerc să fiu cît se poate de concis în această chestiune. Întii de toate, eu nu aveam nici o indicație că nemții or să bombardeze Bucureștiul. Mi s-a atras atenția că există această posibilitate, și de aceea am fost sfătuit de militari să plec din București cît mai repede, tocmai ca să nu se întîmple ceva cu noi. Chestiunea cu luarea lui Antonescu este mai complicată. Brătianu nu avea pe nimeni care ar fi putut să preia această gardă a lui Antonescu; Maniu ar fi avut pe cineva, îl chema Ilie Lazăr. Acesta însă se afla în Transilvania, fiindcă noi am făcut ce am făcut la 23 august și nu la 26, cum era plănuit. Era acolo tocmai pentru a recruta o echipă românească, a armatei române, ca să-l păzească pe Antonescu. Ideea generală era ca nu cumva să se întîmple ce s-a întîmplat cu Mussolini, nu din partea românească, ci din partea nemților. Dacă ei reușeau să spargă frontul în jurul Bucureștiului și să vină acolo, riscam să pună mîna pe Antonescu, să-l ia și să reînceapă totul. Oricum, Ilie Lazăr nu a reușit să aibă oamenii lui la timpul necesar. Comuniștii se organizaseră dinainte și aveau echipe; indiferent cine l-ar fi scos însă pe Antonescu din Palat, eu am spus foarte clar că acest act nu trebuie să se facă fără participarea unui grup din armata română. Am plecat din București în dimineața zilei de 24 august și am aflat după aceea că Bodnăraș a venit cu grupul lui și l-a luat, pe la ora 4 sau 4 și jumătate dimineața. Eu nu mă puteam preta la acest gest și, de altfel, nu eram informat; nici partidele, Maniu și Brătianu nu știau nimic despre acest lucru, totul s-a petrecut foarte repede. Din păcate, n-am putut face nimic.

Guvernul Petru Groza a fost instalat prin șantaj și nenumărate presiuni

Persoane interesate în mistificarea continuă a acestui act istoric, foștii susținători ai prieteniei româno-sovietice, afirmă acum că datorită Majestății Voastre s-a făcut sovietizarea României. Cum a ajuns la cirna țării guvernul prosovietic Groza-Dej?

Am declarat de nenumărate ori ce s-a întîmplat la venirea lui Groza, nu vreau să intru în toate detaliile fiindcă sînt deja cunoscut. Vișinski a sosit la sfîrșitul lui februarie, spunînd că situația în România este intolerabilă și că nu se mai poate garanta deci libertatea de acțiune și că Uniunea Sovietică îl vede cu ochi foarte răi pe Rădescu, care atunci era prim-ministru, și că trebuie imediat fă-

cută o schimbare. Asta a fost esența lucrurilor. Am tergiversat cît s-a putut, am încercat să-l iau pe Barbu Știrbey prim-ministru, dar nu am reușit. Vișinski venea la mine din ce în ce mai enervat. Pînă la urmă s-a ajuns la acest ultimatum de care cred că știe toată lumea, cînd a bătut cu pumnul în masă și a spus că în două ore eu trebuie să-i dau un răspuns, pentru destituirea lui Rădescu și găsirea unei alte persoane. Cînd a ieșit din birou a trîntit ușa cu atîta violență încît a crăpat zidul și tencuiala a căzut, atît de furios era. Mai tîrziu am auzit mulți oameni că Vișinski nu se enerva și nu se infuria niciodată. A jucat pur și simplu teatru ca să-i impresioneze pe ceilalți. A mai venit de cîteva ori, și atunci mi-a spus, aproape în șoaptă, că singurul om pe care ei îl acceptă este Petru Groza. Eu nici nu-l cunoșteam. Așa s-a ajuns, prin șantaj, violență și nenumărate presiuni, la formarea unui guvern prosovietic. De altfel, nici nu puteam tergiversa la infinit. În această chestiune ar mai fi existat o șansă, datorată președintelui Truman. El a făcut o declarație oficială în care se specifica faptul că ei, americanii cel puțin, refuză să semneze un tratat de pace cu România atîta timp cît țara noastră nu are un guvern reprezentativ, iar guvernul Petru Groza nu este reprezentativ pentru ei. Asta mi-a mai dat curaj; am încercat să fac și altceva. Am redactat un memoriu pe care l-am trimis președintelui Roosevelt, în care relatam situația din România. Vișinski nu se aștepta să fac acest lucru. Chiar în dimineața zilei de 23 august '45 a cerut să mă vadă, la ora 6 dimineața. El mi-a spus că guvernul sovietic consideră că acest fapt este cel puțin neprietenesc față de Uniunea Sovietică și că trebuie să retrag imediat acest memoriu. Eu i-am spus că nu retrag nimic și dacă este nemulțumit, îmi pare foarte rău, dar eu refuz categoric să mai am vreo legătură cu guvernul Groza. Atunci a afirmat că 23 august este și ziua lor și vor fi foarte supărați dacă eu nu sînt prezent acolo. Am refuzat foarte clar.

Tot mai multe persoane dintre cele care nu demult îl acuzau pe Antonescu de fascism astăzi supralicitează rolul său pentru a-l opune Majestății Voastre și pentru a pune în circulație falsa acuzație că Majestatea Voastră l-a condamnat la moarte. Care este opinia Majestății Voastre despre Antonescu și despre regimul său? Putea Majestatea Voastră să-l scoată de sub o acuzație pe care puterile aliate o formulaseră chiar de la intrarea României în război? Din punctul de vedere al statului de drept, Majestatea Voastră avea posibilitatea să acționeze fără existența unei decizii a ministrului de Justiție?

Aici este o chestiune constituțională. Ceea ce întreprind astăzi anumite persoane pentru a reabilita personalitatea lui Antonescu este îndreptat evident contra mea. În această privință eu nu pot să acuz pe nimeni astăzi, procesul s-a desfășurat în instanțele judiciare românești. Eu aveam dreptul să schimb acest lucru – și da, și nu. În cazul de față, nu. Fiindcă pentru toate celelalte condamnări eu aveam dreptul de comutare sau de iertare completă. În cazul de față totul s-a făcut sub formă de decret, de lege. Nici un decret de nici un fel însă nu este valabil pînă nu este contrasemnat de un ministru. Și eu am aici un document în care, din șapte nume, primii patru condamnați au în dreptul lor „execuție”. Actul este semnat de Groza.

Este un document pe care nu l-a mai văzut nimeni în România.

Sînt și unii care știu, dar majoritatea românilor nu știu acest lucru. Așa că dacă eu schimbam ceva acolo, este absolut sigur că acest decret nu ar fi fost semnat de guvernul Groza și nu ar fi putut scăpa cei patru de acolo.

RICHARD SHIFTER

„Poziția geografică a României nu este un factor major în politica noastră“*

- Interviu realizat de Nestor Rateș -

Dl. Richard Shifter este de zece ani implicat în formularea și executarea politicii externe americane. Născut în 1923 la Viena din părinți bucovineni, el a venit în America la vârsta de 15 ani, a studiat Dreptul la faimoasa universitate Yale și a practicat avocatura până în 1984, când a fost numit reprezentant adjunct al Statelor Unite la ONU. De atunci, el a ocupat posturi proeminente în diplomația americană de-a lungul a trei administrații diferite. Vreme de șapte ani, atât în timpul administrației Reagan cât și în administrația Bush, dl. Shifter a fost asistentul secretarului de stat pentru drepturile omului și probleme umanitare. În această calitate, el s-a ocupat îndeaproape și de România, pe care a vizitat-o de mai multe ori. Din 1993, el are titlul de asistent special al președintelui Clinton, fiind și directorul pentru Europa Centrală și de Răsărit în Consiliul Securității Naționale, funcție care-i atribuie o influență mai directă în definirea politicii americane față de România. Consiliul Securității Naționale este organismul care, sub conducerea consilierului prezidențial pentru securitatea națională, se ocupă de politica externă la Casa Albă. Interviu cu dl. Shifter, care își păstrează rangul de ambasador, se desfășoară în spațiosul său birou de la etajul doi al clădirii adiacente Casei Albe, cunoscută sub denumirea de Old Executive Building.

„Președintele Iliescu a făcut o impresie excelentă“

D-le ambasador Shifter, mulțumesc pentru ocazia pe care mi-o dați de a explora cu dvs. relațiile româno-americane. Cu circa două săptămâni în urmă am avut prilejul de a-i solicita președintelui Iliescu, într-un interviu, aprecierea sa asupra vizitei pe care tocmai o încheia la Washington. Și mi-a dat o evaluare foarte pozitivă. Presupun că ascultătorii noștri ar fi interesați să afle acum, prin dvs., care este aprecierea americană a acestei vizite.

Cred că președintele Iliescu a făcut o impresie excelentă. Precum știți, el s-a întâlnit cu președintele Clinton. Președintele Clinton a căpătat în cursul întâlnirii o impresie foarte pozitivă despre președintele Iliescu, despre România. De asemenea, dl. Iliescu s-a văzut cu ministrul Comerțului și cu ministrul Finanțelor, ambii au avut păreri bune despre întrevederile respective. Eu am fost prezent la o întrunire a Consiliului pentru Relații Externe la care președintele Iliescu a vorbit. Am fost moderatul în acele discuții. După ce și-a rostit cuvântarea, dl. Iliescu a răspuns îndelung la întrebările auditoriului. Cred că întrebările au fost bune, iar răspunsurile au fost realtate remarcabile. Cred că mulți participanți la acea întrunire au plecat impresionati de cunoașterea profundă a istoriei, a problemelor economice, a problemelor geopolitice demonstrată de președintele român.

Dar relațiile între state nu se întemeiază neapărat pe posibilele abilități intelectuale ale unui președinte.

Veți fi surprins, poate, dar relațiile sunt uneori întemeiate pe impresiile pe care le lasă conducătorii. Adevărul este că atunci când e vorba de mari puteri, de principalele state, presupun că am vrea să încercăm să avem relații cu Rusia, cu China, indiferent de cine se află la conducerea lor. N-aș vrea să fiu în situația de a sugera-că unele țări sînt în mod inerent mai importante decît altele, dar este un fapt că dimensiunile și cifrele joacă un rol. Totuși chiar în cazul Rusiei, faptul că există în prezent o relație foarte bună între președintele Clinton și președintele Elțin este foarte important. Există, de asemenea, o relație excelentă între președintele Gore și primul-ministru Cernomîrdin. Deci chiar în acest caz relațiile personale joacă un

rol important, dar cînd e vorba de țări mici acest lucru este cu deosebire adevărat, iar un lider care face o impresie bună va primi o atenție mai mare. Dați-mi voie să subliniez o anumite împrejurare: asupra cîtor țări trebuie România să se concentreze în relațiile ei externe? Poate 15, poate 20. Statele Unite, însă, trebuie să se concentreze asupra relațiilor cu 120-150 de țări, să acorde atenție tuturor acestor țări. Or, președintele Statelor Unite și secretarul de stat nu au decît același număr de ore pe zi și același număr de zile într-o săptămînă ca președintele și ministrul de Externe ai României. Așa că lucrurile sînt mult mai înghesuite aici în ce privește atenția pe care o poți acorda. De aceea spun că relațiile personale pot juca un rol important.

Puteți să precizați, d-le ambasador, dacă această vizită a d-lui Iliescu a fost făcută la inițiativa președintelui român sau a fost o invitație explicită din partea Statelor Unite, a președintelui Clinton?

A fost un indiciu din partea română că dacă ar fi invitat, răspunsul ar fi pozitiv. Dar invitația a venit din Statele Unite.

Dacă invitația a venit din Statele Unite, atunci de ce nu a fost o invitație la Casa Albă? De ce s-au întîlnit numai la New York? Cu alte cuvinte, care ar fi explicația că președintele Iliescu continuă să fie unul din puținii lideri est-europeni, dacă nu cumva singurul, care nu a făcut încă o vizită de stat la Washington?

Nu cred că vreunul dintre președinții est-europeni a făcut o vizită de stat la Washington. Nici unul. Walesa, Havel - desigur.

Vizite de stat?

Vizite de stat, da.

Nu de cînd sînt eu în acest post. Poate în precedentele administrații. Vizite de stat am avut pînă acum, anul acesta, cu totul două, cred: una a împăratului Japoniei și cealaltă a președintelui Elțin. Asta-i tot: două vizite de stat în aproape un an. Celelalte au fost întîlniri de jumătate de oră cu președintele american, și dacă o astfel de întîlnire are loc la New York sau la Washington n-are nici o importanță. Pur și simplu, unii dintre noi, din staff-ul președintelui, am considerat că era util ca întîlnirea cu dl. Iliescu să aibă loc mai curînd mai devre-

ambasador al Statelor Unite în România. A făcut mare vîlvă în presa românească, dar n-am auzit mai nimic din Washington. S-ar părea că s-a luat aici hotărîrea de a ignora scrisoarea. Dacă este așa, care-i explicația?

Avem alte lucruri pentru care să ne facem griji, acesta-i principalul motiv. În plus, președintele Iliescu a declarat foarte clar că repudiaza scrisoarea, unii dintre semnatari, de asemenea, au repudiat-o ulterior, și numai PUNR a rămas de partea ei. Avem alte griji decît să luăm în seamă ce face PUNR.

Ca de pildă?

Irakul, Iranul, Coreea de Nord. Avem nenumărate alte lucruri care să ne preocupe. Dar chiar în România sînt alte lucruri cărora să le dăm atenție decît acestui incident în mod evident inspirat de rivalități politice americane.

Rivalități politice americane sau românești?

Americane. Dacă examinezi atent scrisoarea, devine clar că a fost scrisă de un american. Și el a utilizat niște persoane din PUNR care s-au lăsat folosite în rivalitățile politice americane.

Știți acest lucru cu precizie?

Nu-l știu cu precizie, dar dacă examinezi documentul poți trage asemenea concluzii.

Ne puteți spune pe cine anume suspectați?

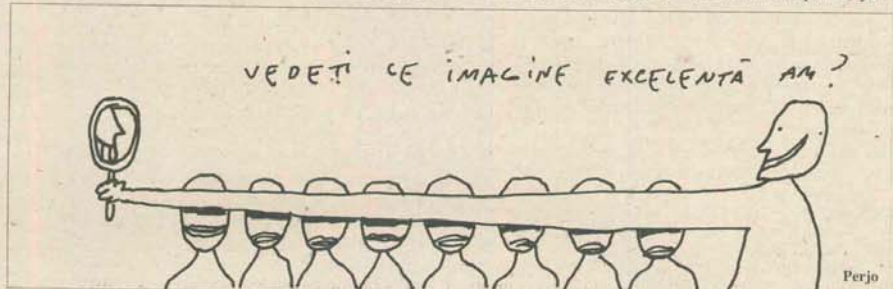
Nu.

În orice caz, această scrisoare aduce în atenție cu acuitate problema extremismului în România - mai precis, problema participării la guvern a unor reprezentanți ai lui. Și știu că aceasta este una din cel puțin două preocupări pe care Statele Unite le au în relațiile cu România. Îmi amintesc că anul trecut, cînd au circulat zvonuri privitoare la o posibilă includere în guvern a unor grupări extremiste, partea americană a adresat liderilor români avertismente - atât publice, cit și particulare - că o asemenea evoluție ar putea crea dificultăți în relațiile României cu Statele Unite. Dar anul acesta, cînd faptul s-a întîmplat efectiv prin intrarea unuia din aceste grupări în guvern, nu a fost nici o reacție din Washington. Și întrebarea este: de ce?

Trebuie să spun din nou că avem alte lucruri de care să ne preocupăm. Aceasta este o problemă pe care România însăși trebuie să o rezolve. Dacă politica pe care România o va promova, ca urmare a acestei evoluții, va fi o politică extremistă, naționalistă, acest lucru va afecta relațiile noastre cu România. Așa că rămîne să vedem ce se întîmplă.

Un aspect inclus adesea în această problemă a extremismului este cel referitor la tentativele de reabilitare a maresalului Antonescu. El a fost menționat în decembrie anul trecut, cînd a venit în vizită aici ministrul de Externe român, ca una din dificultățile din relațiile româno-americane, dar nu pare să mai revină acum în discuțiile dintre cele două țări. Continuă această chestiune să fie un motiv de îngrijorare pentru Statele Unite?

Cum am mai spus, ce ne preocupă este politica promovată de guvernul român. Dacă politica promovată de guvernul român în 1994 este antidemocratică, naționalistă și extremistă, vom avea probleme cu guvernul României. Dacă e o politică democratică, ce respectă drepturile omului și face progrese în direcția unei economii de piață, o politică ce face din România în 1994 un membru al comunității democratice, faptul că vreun primar sau ajutor de primar are interesul să ridice un bust al lui Antonescu - trebuie să spun din nou că sînt alte lucruri care ne îngrijorează. Pe de altă parte, per-

me decît mai tîrziu și, în condițiile date, timpul cel mai convenabil de a ține întrevederea a părut a fi cînd președintele Clinton se va afla la New York.

„Mai curînd mi devreme decît mai tîrziu“ - expresia pe care tocmai ati folosit-o - îmi amintesc că totuși președintele Iliescu se află la putere de aproape cinci ani.

Iar președintele Clinton se află în poziția sa actuală de mai puțin de doi ani.

Scrisoarea de contestare a lui Alfred Moses „a fost inspirată de rivalități politice americane“

În timp ce dl. Iliescu se găsea la Washington, un gen de - să-i zicem - farsă diplomatică se juca la București. Mă refer la scrisoarea celor șapte parlamentari români, susținută puternic de unul din cele două partide de guvernămînt, obiectînd față de numirea d-lui Alfred Moses ca

sonal cred că maresalul Antonescu a fost conducătorul unui guvern esențialmente fascist, că a avut un rol negativ în istoria României. Am cunoștință de acte în special împotriva evreilor în timpul lui Antonescu, de răspunderea guvernului lui pentru pogromuri. Cunosco toate acestea și personal am, fără îndoială, puternice sentimente negative față de Antonescu, dar cred că în privința României din 1994 trebuie luat în considerare ce face guvernul român acum, nu ce a făcut un conducător român cu 50 de ani în urmă.

O altă problemă care se ridică adesea, d-le ambasador, în relațiile româno-americane este cea a tratamentului minorităților etnice. Ați putea să formulați în ce constă preocuparea americană în această privință?

Noi credem, precum știți, în egalitate și drepturi fundamentale pentru toți, într-o politică nediscriminatorie. Cînd e vorba de modalitățile de utilizare a limbii unei minorități etnice, credem că acest lucru trebuie soluționat pe cale politică la nivel local.

Ce spuneți ar fi deci că nu există în acest moment ingrijorări aici, la Washington, în privința politicii guvernului român în chestiunea minorităților.

Dacă există discriminare, ar trebui să fie îngrijorări, desigur. Vedeți, însă, întrebarea este de fapt ce norme sînt încălcate. Spuneți-mi ce norme internaționale sînt violate și atunci aș putea fi în măsură să vă dau un răspuns.

Eu pun întrebări, informațiile ar trebui să le primesc de la dvs. Dar ambasadorul Alfred Moses, noul reprezentant diplomatic al Statelor Unite în România, a menționat la audierile de confirmare din Senat problema minorităților, împreună cu cea a dependenței actualului guvern român de voturile în Parlament ale unor grupări extremiste ca cele două chestiuni principale care creează dificultăți în relațiile româno-americane.

Va trebui să-l întrebați pe ambasadorul Moses la ce anume s-a gândit.

D-le ambasador, mulți români cred că, acum, considerentele geostrategice tind din nou să capete preponderanță în politica americană față de România în privința problemelor drepturilor omului și ale minorităților, în privința extremismului și a altor chestiuni interne care se găsesc în atenția Statelor Unite în anii precedenți. Este acest lucru adevărat?

Nu.

În România „nu sînt încălcări ale drepturilor omului“

Pină acum nu ne-ati vorbit de nici o obiecție pe care Statele Unite le-ar avea în privința situației interne din România. Continuă guvernul american să urmărească situația drepturilor omului în România? Îmi amintesc că vreme de mulți ani ați fost asistentul secretarului de stat pentru drepturile omului.

Da, așa este. Și am urmărit situația din România, am făcut investigații în legătură cu unele acuzații aduse guvernului din perioada post-Ceașescu, găsindu-le nejustificate.

Nejustificate?

Nejustificate, da. Cred că e ceva foarte neobișnuit în privința României, pentru că în multe cazuri unele persoane au făcut afirmații că anumite lucruri s-au întâmplat și cînd am investigat am constatat că nu era așa, că lucrurile respective nu se întimplaseră. Am verificat multe afirmații de acest fel și adesea constatam că nu erau adevărate. Am fost în România lui Ceaușescu și știu cum arăta ea. Și cînd m-am dus la București după răsturnarea lui Ceaușescu, mi s-a spus că nimic nu se schimbase. Știam că era o minciună. O mulțime de lucruri s-au schimbat.

Pe de altă parte, cînd comparați România cu alte țări din Europa Răsăriteană și Centrală, nu observați nici o deosebire?

În ce privește libertatea cuvintului, libertatea presei, libertatea de asociere – răspunsul este nu.

Să revenim la aspectele geostrategice, care sînt adesea subliniate de oficialitățile românești. Cum ați descrie dvs., dintr-o perspectivă americană, importanța geostrategică a României?

Cred că oamenii ar trebui să-și amintească faptul că ne găsim la sfîrșitul veacului al XX-lea. Preocupările noastre geostrategice se referă la relațiile cu China, la proliferarea armelor de distrugere în masă, la viitorul Rusiei. Acestea sînt problemele majore. Nu sîntem la începutul secolului, nici măr la mijlocul lui.

România se învecinează cu două zone de turbulență și conflict: la vest e fostul Iugoslavia, la est fostă Uniune Sovietică. Devine România, datorită acestei așezări, o țară mai importantă pentru Statele Unite și Occident?

Noi sîntem interesați în dezvoltarea întregii regiuni. Sperăm că întreaga regiune va deveni o parte a lumii democratice. Aceasta include Polonia, Cehia, Slovacia, Ungaria, România, Bulgaria. Sperăm că toate aceste țări vor face parte dintr-o Europă unită, și deci din familia națiunilor democratice. Așa că dacă avem un obiectiv geopolitic, acesta este. Poziția geografică a României nu este un factor major în politica noastră față de România. Personal cred că unele din atitudinile adoptate înainte au fost bazate pe o înțelegere greșită a situației din România. Aceste neînțelegeri au fost rezolvate și avem acum o relație bună.

Prin urmare, pentru a ne întoarce de unde am pornit, poate președintele român să aștepte o invitație la Casa Albă în curînd?

Abia am avut o întîlnire. Vreau să vă spun că președintele Statelor Unite este o persoană extrem de activă într-o mulțime de chestiuni referitoare la politica internă și la cea externă și, cum spuneam, am avut numai două vizite de stat anul acesta, cele ale împăratului Japoniei și președintelui Rusiei.

Mulțumesc mult, d-le ambasador Shifter.

18 octombrie 1994

„Deși acest interviu a fost difuzat la Europa Liberă și a apărut în Adevărul și Cronica politică, considerăm util să-l oferim cititorilor noștri, care s-ar putea să nu fi avut acces la aceste surse de informație.“

Afacerea „Apartamentul“ sau Cum și-au dobîndit unii demnitari locuințele

EVENIMENTUL VEDETA AL SĂPTĂMINII

Gheorghe Cristea – deputat PNTCD, membru al Comisiei parlamentare care anchetează modul în care și-au obținut unii demnitari locuințele:

- Demnitarii ajunși în fața comisiei au un comportament cel puțin bizar.
- Ei ocolesc datele reale ale problemei, referindu-se în special la problemele personale, astfel încît ai crede că sînt niște dezmorșeniți ai soartei.
- Tendința de a minți nu este reprimată nici atunci cînd sînt puși în fața evidențelor date de documentele de care dispune comisia.
- Demnitarii chestionați de comisia „locuințelor“ consideră că este normal să beneficieze de avantaje încă-

sonale, astfel încît ai crede că sînt niște dezmorșeniți ai soartei.

• Tendința de a minți nu este reprimată nici atunci cînd sînt puși în fața evidențelor date de documentele de care dispune comisia.

• Demnitarii chestionați de comisia „locuințelor“ consideră că este normal să beneficieze de avantaje încă-

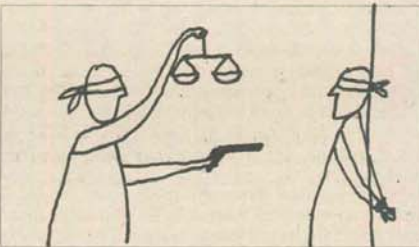
cînd legea.

• Ei aduc în sprijinul acțiunilor lor motivații care demonstrează că s-a creat o familie între interesul public și interesul personal al celor aflați la putere.

• Interesul personal predomină în așa grad încît se ajunge la încălcarea legii, socotindu-se că ea operează doar pentru cetățeanul de rînd.

Un „viol achitat“ de justiție

• „Puterea încearcă să-și subordoneze Justiția propriilor interese“, au fost de părere într-o mai veche discuție deputații George Iulian Stancov (PD) și Răsvan Dobrescu (PNTCD). Cei doi parlamentari spun că intenționat se amîna acordarea inamovibilității judecătorilor, menținîndu-li-se, în același timp, salarii mizere. În plus, judecătorilor numiți pe la dife-

ritele curții de apel din țară nu li se pune la dispoziție nici un fel de locuință, fiind lăsați să aleagă între naveta zilnică sau o „înțelegere“ cu „cine trebuie“. De aceea mulți dintre judecătorii au preferat avocatul și dintr-un necesar de 5.100 de magistrați, în România există în prezent doar 1.900.

Avem exemple a numeroase dosare instrumentate aiurea, a unor soluționări judecătorești discutabile sau a unor cereri de recurs în anulare curioasă argumentate de către procurorul general al României. Vom prezenta în cele ce urmează situația unui tinăr ajuns la închisoare deși vinovăția lui nu a fost convingător probată.

• Iordache Costel, 27 de ani, mecanic la Centrul de reparat motoare din Slobozia, se întorcea seara zilei de 25 februarie de la serviciu acasă, în comuna Movila, județul Ialomița, călătorind cu trenul. La stația Tîndărei, două femei, însoțite de un polițist și de un martor (Dinu Constantin), au intrat în compartimentul în care tinărul călătorea singur, l-au privit și, nerecunoscîndu-l, au plecat mai departe. După un timp, cele două femei revin și spun că recunosc în persoana lui Iordache Costel pe cel care a încercat să le violeze. Pe baza unei vagi identificări („parcă așa ar fi“), tinărul este dat jos din tren și reținut de poliție. În urma nopții petrecute în arest, Iordache Costel dă o declarație scrisă de mîină prin care recunoaște tentativa de viol. La proces va declara că a fost bătut în arest de către polițiști. Felul în care arată declarația (în prima parte prezentată un scris normal, iar în a doua parte scrisul apare deformat) ar putea să vină în sprijinul afirmațiilor tinărului.

La 28 iunie 1993 se judecă procesul și, prin sentința 1.321, inculpatul este achitat. Martorii propuși de Poliția TF Tîndărei, Dinu Constantin și Mihalcea Mihalache, au declarat că Iordache Costel nu seamănă cu persoana descrisă de către victime, pe care, de altfel, ei înșiși au văzut-o discutînd în contradictoriu cu una dintre femeile în cauză. Agresorul avea altă îmbrăcăminte și era mult mai înalt și mai robust decît Costel. Declarațiile contradictorii ale femeilor pe parcursul procesului, faptul că și-au dat adresa greșită și că amîndouă sînt mai solide decît tinărul judecat pot susține, de asemenea, nevinovăția celui în cauză.

• Urmează recursul intentat de către Procuratură. La 12 ianuarie 1994, dosarul 1.162/1993 este soluționat printr-o condamnare la 2 ani închisoare, deși la proces nu s-au consemnat nici un fel de declarații (ale părților vătămate, ale martorilor sau ale lui Costel). Recursul înaintat la Curtea de Apel s-a judecat la 4 mai 1994, urmînd ca hotărîrea judecătorească să se pronunțe ulterior. Într-un tirziu, recursul a fost respins ca nefondat. Aici intervin câteva aspecte ce trebuie, neapărat, subliniate. I. Opran, avocatul inculpatului, nu a putut să studieze dosarul decît la proces, iar inculpatul nu l-a

văzut deloc, neprimind un exemplar nici după judecarea recursului (fapt neîntîlnit nici pe vremea regimului comunist). Deși hotărîrea era rămasă în pronunțare, la 18 mai 1994 Iordache Costel se trezește cu un mandat de arestare, în baza sentinței de achitare 1.321/28 iunie 1993. Pe data de 19 mai, la o zi de la apariția mandatului de arestare, tatăl inculpatului primește un răspuns de la Ministerul Justiției, în urma unei sesizări făcute anterior. Prin acest răspuns i se comunică lui Iordache Ion că dosarul fiului său a fost înaintat instanței spre soluționare. Deși Iordache Costel este arestat pe data de 29 iunie 1994, Ministerul Justiției trimite pe 5 iulie un nou răspuns, în urma memoriului înaintat în luna iunie, în care se precizează că dosarul 293/1994 este în curs de judecată la Curtea de Apel din București și că pe baza probelor administrate urmează să se pronunțe hotărîrea. Care hotărîre, cînd Iordache Costel era arestat de aproape o săptămînă? Abia în 12 august Curtea de Apel București îl informează pe Iordache Ion că fiului său i-a fost respins recursul.

Cea mai interesantă scrisoare vine din partea Ministerului de Interne (MI) la data de 14 iulie 1994, prin care se spune că au fost „reefectuate cercetări și că a rezultat cu certitudine pe baza declarațiilor date de martorul Dinu Constantin și numitele Șerban Maria și Cortel Doina, victime ale infracțiunii de viol, că autor este Iordache Costel“. Numai că martorul Dinu Constantin susține în presa locală că nu a dat nici un fel de declarație, în afară de cea de la tribunal, în prima instanță, că tinărul Costel este nevinovat și că lui personal îi este frică. E inexplicabil cum de au luat lucrătorii din cadrul Ministerului de Interne noi declarații celor două femei agresate, dacă ele au dat o adresă greșită. În plus, una din „victime“ se numește Șerban Margareta, și nu Maria. În aceeași scrisoare venită din partea MI se precizează că tinărul Costel a fost încușat în momentul reținerii sale în gara Tîndărei, pe motiv că se afla sub influența alcoolului, punînd în pericol integritatea corporală a polițiștilor și a cetățenilor. Martorii infirmă și această motivație, precizînd că Iordache Costel „era calm“. Totuși, deși polițiștii au considerat că tinărul era sub influența alcoolului, nu i-au recoltat sînge pentru alcoolemie (procedură obligatorie în cazul unei infracțiuni de acest gen) și nici nu a fost pus să sufle în fiolă.

CĂTĂLIN BRADEA

SUNĂ ȘI CÎȘTIGĂ!

În fiecare dimineață, între orele 8.15 și 8.45, poți cîștiga numeroase premii, oferite de firmele:

Polar Electronics, STM, Bozkir Lighting, Nemira, Teranita, Sabina, Gipo Pescar, Vivo, Champ.

Marele premiu: 1 TV color Polaris 2.000

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Nu trebuie decît să suni la 631.73.89 și să propui una din căsuțele grilei. Premiul ascuns acolo îți aparține.

S. DAMIAN

Călătorile, povestește ce ai văzut!

A doua identitate a Puterii

Grăbit să-ți pregătești valiza de plecare, ți-a sunat în urechi un cunoscut dicton, extras dintr-un vechi text literar: „Cel ce face o călătorie are ce povesti”. Da, ai fost ferm convins că era de-ajuns să deschizi bine ochii și să înregistrezi fidel tot ce se oferă privirii, ca, la întoarcere, povestirea să se degenereze aproape de la sine. Nu s-a întâmplat așa. Înarmat cu povești înțelepte, ai pornit la drum, străbătând distanțele, strângând sirguincioase impresii peste impresii. Știai totuși, ai fost prevenit, că nu pretutindeni locurile și situațiile se lasă descoperite prin simpla vedere. Cîteodată tocmai voluptatea priveliștii de a se dezvălui, fără rezerve, ascunde o sîră de capcană. Dar să nu anticipăm.

Ținta voiajului era pentru tine, prin urmare, după o lungă întrerupere, iarăși România. Abia descins la București, deși în pregătirea deplasării ai asimilat harnic din nou o serie de cunoștințe despre istoria și spiritualitatea autohtonă, ai constatat destul de repede că te descurci anevoie, ca într-un băț, derutat de semne contradictorii. Țineai minte avertismentul ce ți s-a dat, că aparentele pot fi înșelătoare, că și ceea ce se prezintă ca mișcare, frează, înnoie suferă, în rareori acolo, de lipsa unei autentice porniri spre schimbare, de lipsa unei energii pozitive. Încă din zilele răsturnărilor din decembrie 1989, spectacolul desfășurat în văzul lumii, pe ecranele televizorului, un record al tehnicii avansate, se dovedise, nu numai pe alocuri, amăgitor, trunchiat, deformat. Departe de transparența aparatelor de luat vederi, poate în subsoluri și coridoare tainice, se petrecuseră fapte inavuabile pînă astăzi, fapte care au imprimat evenimentelor un alt curs decît cel expus privirii, exhibat cu o febrilă ostentație. Mai mult fără voie ai purtat cu tine bănuiala că, probabil, o a doua identitate a Puterii continuă să existe și în prezent, învăluită mai departe în mister și deconspirată doar parțial. Ce a rămas din această presupunere? Bineînțeles că e prea devreme să conchidem.

Încă neînvinsă, semitoropeala orientală

Mai întîi primele senzații. Te-a fermecat, se poate zice, un început de trepidatie al unei cetăți moderne cu mașini rapide și schele înalte, cutezătoare, cu un furnicar de oameni în goană după bani, afaceri și investiții, cu o puzderie de mărunte prăvălii și dughene ce modifică peisajul cenușiu, monoton al fostei metropole comuniste. Dar alături, în imediata vecinătate, se lăfăie încă neînvinsă tot vechea inerție, semitoropeala orientală. Pînă în centrul capitalei se strecoară străzi desfundate, cu gropi adînci, răsar cartiere de cocioabe cu rufe zdrențuite atrînd la ferestre, agonizează șantiere părăsite, proiecte întrerupte și abandonate fără motiv, irumpe o invazie de zgomote stridente și cotropeste spațiile o murdărie molipsitoare. Întreaga panoramă pare contaminată de un soi de agitație haotică, prădată de țel și de rezultat. Noaptea, licăriri fantomatice se ivesc din șirul de impozante clădiri, ridicate spre cer simetric, nesfîrșita cale a megalomaniei concepută de fostul dictator, clădiri acoperite acum de un întuneric dens, nelocuite, refugiu al stafilor. La televizor se transmit certurile din parlament, se înfruntă mai multe partide, a fost izgonită imaginea de monolit a unei mulțimi încremenite, supuse poruncii Conducătorului iubit, vociferările se prelungec în încăierări. Reprezentația cu coeficientul ei de caraghiosie ar sugera faptul că țara e liberă, în anarhică deșteptare și nu se lasă guvernată, inițiativele, cîte sînt, se یرoses paralizate de neputință înțelegerii. Totuși, chiar și tu, deocamdată un musafir cam dezorientat, ai ghicit dincolo de aparența de dinamică diversitate – persistența unui alt sens, un sens fixat invers, tropismul vechiului sistem, un mod de dirijare subteran, care nu vrea să răzbată deschis la suprafață. Iar ne pripim să tra-

gem concluzii, cînd lucrurile sînt încă prea învălmășite. Mai multă răbdare, ca să nu fim copleșiți de multitudinea de nuanțări, fiindcă aproape nimic nu poate fi comunicat de acolo neted și exact.

Un mod de dirijare subteran

Ai dreptate, să ne oprim la un singur aspect al contactului tău cu orașul. Obsedat de teme primordiale din deceniile din urmă în mentalitatea Vestului – drepturile omului, toleranța față de opiniile contrarii, respectarea minorităților – ai încercat, înții de toate, să obții răspunsuri concrete la astfel de întrebări. Ai auzit, încă înainte de a stabili ruta voiajului, de un mic Jirinovski local, Corneliu Vadim Tudor, fost poet de curte, adulador al lui Ceaușescu, compromis jalnic, despre care se afirmă că e acum o primejdie publică, ba chiar că în cîteva luni se va cățăra triumfător și în guvern. Nici pomeneală de așa ceva, ți se ripostează, cu un suris liniștitor. Lingă tine se găsește mereu un însoțitor, care preia și rolul de călăuză, un ins vădit afiliat cercurilor de la Putere. Iată în esență versiunea oficială: Jirinovski al nostru e un fel de bufon, nimeni nu-l ia în serios, nu reprezintă starea de spirit populară, e un fenomen periferic, foaia pe care o scoate nu mai e citită, se vinde aproape clandestin în cantitate infimă. În ambianța specifică, lucrurile nu sînt în realitate atît de grave cum se pretinde uneori – ți se explică tacticos – înfruntarea e mai mult un joc, o mascară, o irupție inofensivă înscrisă în firea sugubăută balcanică. Recunoști în grabă că te-ai lămurit („Deci asta e totul: să nu facem din țînțar armăsar”), dar de fapt nu ești deloc dumirit, mai ales că, imitînd comportarea bucurăștenilor, lași și tu deschis televizorul de cînd intri în casă și remarci, uimit, că la orele de vîrf ale emisiunilor te întîmpină, de mai multe ori pe săptămînă, chipul marțial al tribunului-bufon, perorînd mînios despre revizionisti, infractori, agenți și trădători de țară. Obiectivul poposește minute în șir pe figura oratorului în transă, ca și cum ar asista la o revelație.

„România mare“ asigură Președintelui majoritatea necesară

Periferic? Poate e o exagerare, căci individul deține în Senat o funcție de răspundere, e inclus în biroul de conducere. Pe eșichierul politic, Corneliu Vadim Tudor e șeful unui partid, România Mare, partid integrat în coaliția guvernamentală, ceea ce asigură formației Președintelui majoritatea necesară pentru păstrarea Puterii. Ești prea deprins cu moravurile din Occident, unde exponenții extremismului de dreapta sînt boicotați public, unde nici un partid democratic nu ia parte la acele confruntări de păreri la care e chemat și un leader al forțelor ostile statului de drept, altminteri s-ar compromite iremediabil. Unele dintre nume circulă și în România, bunăoară Le Pen (Franța), Haider (Austria), Schönhuber (Germania), înși avizi de publicitate, dar care, în ciuda vehemenței lor, nu și-ar permite în public un limbaj fățîș antidemocratic. Dacă socialisții francezi s-ar fi unit cu Le Pen ar fi menținut probabil dominația lor, nimănui nu i-a trecut însă prin cap așa ceva, o asemenea abdicare de la principii.

În România, șeful guvernului strînge mina huliganului notoriu

În România, este cu totul altfel. Șeful guvernului strînge mina cu simpatie huliganului notoriu și cuvîntul acestuia e ascultat și cînd îndeamnă la ură și pogrom. Uluiitor! Este singura țară din Estul Europei în care Președintele șade la masa cu tribunul maidanelor, omul din cavernă, și îl acceptă fără stînjeneală ca partener de alianță.

Singularitatea peisajului românesc în privința oblăduirii fascismului mai divulgă și alte ciudățenii. Consternează astfel vocabularul violent indecent, care coboară pînă la scîrnăv și infam, limbaj

pe care îl mînuiește cu dexteritate și fără rușine senatorul în postura sa de jurnalist. După o plimbare prin oraș ai reținut faptul că, departe de a fi aruncată sub tejghea, revista „România mare” sare în ochi în fiecare chioșc de ziare. Poate că tirajul a mai scăzut, dar nimeni nu se jenează surprins în flagrant de vînzare sau cumpărare. Foaia de scandal face parte din peisaj, e o parte componentă a lui. Un alt interlocutor ocazional îți întinde puțin speriat un număr al publicației (e cel din 7.10.1994), se oprește la o singură filă (pagina a II-a), alege cîteva propoziții pe care ți le traduce fistic vizibil din pricina textului imund. Asupra unui fost prim ministru, Petre Roman, azi parlamentar de marcă, desemnat membru în înalte comisii europene, om politic cu erori evidente în timpul guvernării sale – asupra lui se azvîrle un torent de insulte în jargonul cel mai birjăresc. Cu perversitatea scormonirii, se fac aluzii la originea etnică, socotită o meteahnă, un defect oribil. Ți se face silă că ești nevoit să repeți abjecțiile senatorului: „În Parlament el făcea apel la Cartea Sfîntă, iar întreaga asistență striga: „Talmudul! Talmudul!”. Bine, oricum, că nu i-au strigat (...): „Arată puța, micule, să vedem cît ești de creștin și de român!”. Cît de român se vede după figura lui tot mai buhătită și plină de buburuze, cu o frunte înspăimîntător de teșită, cu o gură rapace, ca de știucă (...) Degeaba ar vrea (...) să alunge rasa lui Israel din fizionimia lui, n-are cum, pe măsură ce înaintează în vîrstă seamănă tot mai mult cu ta-su mare Ernestălă Buhăilă, rabinul din Oradea”. De necrezut, ca un coșmar! La sfîrșitul secolului XX, după Auschwitz, după cîntecurile totalitarismului – revine într-un text, difuzat nestingherit pe piață, agresiunea barbară, se proclamă arrogant și aberant că degenerarea fizică și declinul moral constituie caracteristica unei rase. În pofida frazelor lamentabile tipărite nu ai consemnat nicăieri în oraș o reacție, ca și cum nu s-ar fi comis nimic strigător la cer. Ești stupefiat cum de nu sînt aici pedepsite neiertător astfel de insanități, ca în orice stat civilizată din lume. Și mai curioasă e împrejurarea că oamenii cinstiți, cumsecade, pașnici se prefac că nu observă jignirea, ca să nu provoace furia spasmodică a tribunului. În ochii lor se deslușește spaima de viitorul apropiat.

Sub faldurile democrației – vechea structură de comandă

Și justiția? Nici măcar o personalitate politică sau culturală, ajunsă ținta sudălmilor lui Corneliu Vadim Tudor, nu poate fi protejată de lege. Ți se confirmă în șoaptă că nenumărate procese de calomnie, în care e vîrit senatorul, sînt oprite din fașă sau la la jumătate de drum, niciodată (!) nu s-a decis undeva condamnarea vinovatului. Nu putem decît admite supoziția că o mină ocrotitoare veghează vigilent și împiedică operația de asanare publică. La București, secretul e pe buzele tuturor: cineva, acolo sus, își apără aliatul năbădăios. Sub faldurile democrației subsistă și în acest sector important, al împărțirii dreptății, vechea structură de comandă, deoarece un singur om hotărăște lucrurile în ultimă instanță, consilierii săi sînt mai tari ca miștrii, transmit ordinele, obligatorii, controlează totul. În escapadele sale în străinătate, Ion Iliescu zîmbește superior, se laudă cu mersul impetuos al democrației în țară, declară că a dispărut orice discriminare

și că s-a cimentat statul de drept. Un neadevăr! Numai în „România mare” fiecare articol conține atacuri sâlbătice și scriborese contra unguilor, evreilor, țigănilor, contra membrilor opoziției.

Încă un exemplu edificator. Despre poeta Ana Blandiana ai cules și tu unele informații din presa germană. După Mircea Dinescu, ea se bucură de cea mai mare audiență peste hotare, anul trecut a apărut la Göttingen și romanul ei „Sertarul cu aplauze”, acum e anunțată editarea unui volum de versuri (Amman Verlag - Zürich). Într-o gazetă de prestigiu, „Frankfurter Rundschau”, ea a semnat o suită de comentarii în tot cursul ultimului an. Ai descoperit cu bucurie că în România poeta, distinsă și sobră, e o luptătoare de frunte a opoziției, renumită pentru lirica ei, dar și pentru analizele politice, lucide, clarvăzătoare. Pe Corneliu Vadim Tudor nu-l preocupă aceste realități. El nu o tratează pe Ana Blandiana ca pe un oponent politic, ceea ce ar fi fost firesc, ci ca pe o scursură a societății, o femeie de stradă, o tîrfă ordinară, împotriva căreia asmute cîinii de pripas. Ce oroare! Ce mojiție fără margini! Ți se ridică părul măciucă în cap cînd reproduci mîrlăniile proferate. Faptul că la o escală recentă în America, unde poeta a luat parte la o serie de colocvii împreună cu alți exponenți ai opoziției, ar fi fost întîmpinată și de un preot român în exil - (nu avem nici o certitudine că știrea e adevărată) -, acest fapt provoacă o dezlănțuire isterică: „Acest fariseu de o cruzime satanică a fost gazda celor trei lepre care au participat la o șușană din Los Angeles: Ana Blandiana, Octavian Paler și P.M. Băcanu. Să o fi văzut pe Mama lui Arpagic cum dădea iar ochii peste cap și îi pupa mina (?) bătrînului legionar, după ce-i pupase alte alea, ani de zile lui Gogu Rădulescu (...) Mă, vouă nu vă crapă carimbul obrazului?”

Ambiguitatea poziției Președintelui

Și apoi, tîrît de gustul său porcesc, senatorul propune un joc ultratrivial, culme a necuviinței: „Lucico, să scrii mîine pe tablă, de 100 de ori: „Blandiana pupă poala popii, Popa pupă poala lui Paller, Paller pupă poala lui Băcanu și Băcanu ne pupă pe toți undeva”. Executarea!”. Ce mai poți să adaugi după această inimaginabilă revărsare de lături? Puse față în față, cuvîntările grandilocvente ale Președintelui și textele scandalozose ale apropiatului său partener politic, - efectul devine năucitor. Zadarnic se confecționează discursuri solemne pentru strănătate despre libertate, privatizare, democrație și egalitatea cetățenilor, scontîndu-se pe o anume naivitate a interlocutorilor din Occident, care ar crede omul pe cuvînt și ar aproba docili, muți de admirație. Ion Iliescu a fost încă din primele luni după decembrie 1989 suspectat că e duplicitar, că nu dorește în fond adevărată privatizare, că menține eșaloanele aparatului vechi de birocrății dovedite între timp și corupte, că frînează încadrarea țării în noua Europă, deschisă și democratică. Cu toate că o tactică fiscală chibzuită (la presiunea Fondului Monetar Internațional) a izbitit să stabilizeze cursul leului și a creat anumite condiții de sporire a exportului, măsurile nu sînt sprijinite de o vastă și adîncă infiltrare a capitalului occidental, absolut necesar, infiltrare care se tergiversează tocmai pentru că lipsesc garanțiile acordate investitorilor de anvergură și pentru că nu există cadrul legal. Poziția Președintelui, ambiguă, stîrnește neîncrederea, el fiind principalul obstacol în calea redresării. Mai survine un aspect extrem de grav. Ion Iliescu e văzut demult acompaniat pretutindeni - fie că îi convine, fie că nu - ca de o umbră nedezlipită de el, o umbră a rușinii, de profilul mitocanului agresor, de neîngăduit într-o țară civilizată. Căci democrația nu înseamnă și dreptul de afirmare a fascismului, însuși Conducătorul statului e dator moral să stăvilească rostogolirea spre extrema dreaptă, aplicînd litera și spiritul Constituției. În loc de a proceda în acest fel, el introduce în guvern un partid extremist, PUNR, și, mai mult, ia sub aripa sa pe campionul huliganismului, închipuindu-și că stratagema trece nebagată în seamă. Pînă la acest punct dezolant decada, din sete de putere, un om care a înfruntat demn în trecut capriciile despotice ale predecesorului și care a întrucipat în decembrie 1989 speranța unui întreg popor. Așadar, prietene, făcînd o călătorie, ai ce povesti, cum spune dictonul, numai că, oricît te-ai forța, nu mai poți reuși peripețiile trăite neutral, ceva abominabil și-a ținut pironită privirea, o năvală a hidosului, o revelație a răului, care nu se va șterge prea curînd.

• Reportajul săptămîinii este publicat în *Expres* nr. 246. Cătălin Apostol pătrunde pentru o clipă într-o lume închisă, cea a minutorilor de cadavre, în care cei 180 de gropari ai Bucureștiului trăiesc o viață de coșmar. Și o concluzie: „Nu e bine să mori în ziua de astăzi”. • **România liberă** (nr. 1.402) declanșează război corupției, aducînd dovezi despre cocoloșirea faptelor prefectului de Argeș de către chiar șeful statului. • „Guvernul va trebui să accepte, în primăvară, alegeri anticipate”, declară Corneliu Coposu în *Cronica română* (nr. 548), argumentînd imperativul acestora prin demonstrarea deplasării adeziunii publice și pierderea totală a popularității regimului. • După publicarea angajamentului său de informator al Securității, *Tinerama* (nr. 203) prezintă acum mai multe documente grupate sub titlul „Turnătorii pastorului Tokés”. Conform ziaristului Ioan Itu, Tokés László ar fi denunțat, începînd cu anul 1975, mai mulți misionari străini, tineri preoți și studenți teologi. Și, în plus, nu și-ar fi încetat colaborarea nici în acest moment. • Despre scandalul apartamentelor demnitarilor au scris toate ziarele. Abuzurile locale ale celor „60 foști sau actuali miniștri, 50 de parlamentari, 15 funcționari”, an-

mentală în PSM”; asta, plecînd de la o afirmație a unui deputat socialist, care considera că prin condamnarea ideologiei comuniste ar trebui izgoniți din cultură numeroși creatori. Octavian Paler demonstrează metodic că în majoritatea cazurilor aceștia „și-au pus în cauză, cu regretate de rigoare, vechile păreri, vechile iluzii”. • În *România literară* (nr. 42), Laszlo Alexandru apără „textele de un teribil radicalism politic”, tocmai pentru a se evita situațiile în care, în numele libertății de expresie, analiștii onesti „ajung să combată cot la cot cu propagandiștii comuniști ai anilor '50”. Laszlo Alexandru se referă la prezenta jurnalistică a lui Silviu Brucan în paginile „Dilemei”. • Alexandru George combate o orientare predominantă în Biserica Ortodoxă: nichifor-craincismul (*Lucafașul* nr. 201). „El se trădează în tendința profund anticreștină de a nega universalismul învățării lui Iisus și a subordona Biserica (îndiferent care) ideii etnice, în spirit naționalist”. • Andrei Pleșu constată la fața locului că în Statele Unite „calitatea e erodată de inflația cantității” (*Dilema* nr. 95). Acolo un sandwich mare este „cît spinarea lui Silvester Stallone” și sînt la modă „alimente castrate: ouăle fără colesterol, alcoolurile fără alcool, dulce-

REVISTA PRESEI

SĂPTĂMÎNA DE HÎRTIE

chetăți de comisia parlamentară, ar fi datorate „disprețului lor comun față de lege”, consideră Dumitru Tinu în *Adevărul* (nr. 1.405). • Tuns după 20 de ani și mai ușor cu 16 kg, Ion Cristoiu anunță că a hotărît să intre în politică. „Tot mai multă lume îl regretă pe Ceaușescu”, și-a motivat decizia megaeditorialistul, care nu era încă hotărît dacă va sprijini vreo forță politică sau își va înființa propriul partid. • Ziaristul român, odată ajuns în convoiul prezidențial, devine poet: „Nu știu cum o fi vara la Gibraltar, dar toamna de aici e ca o vară blîndă de la noi, mîngiată de aerul cald al Mediteranei și răcorită de valurile Atlanticului” (Horia Alexandrescu în *Cronica română*, referîndu-se la vizita șefului statului la Casablanca); „Chiar dacă cerul nu este albastru, marea nu e verde și nici nu vom locui într-un galben submarin, patria beatleșilor a primit cu fastul cuvenit delegația română condusă de președintele Ion Iliescu”, semnalează liricoid și corespondentul „Jurnalului național”. • Octavian Paler constată în *România liberă* nr. 1.403 că „n-a avut loc nici un fel de igienă

le dezaharat, laptele fără grăsimi”. În rest, toate sînt compensate, printre altele, de „grația multiculturală” a feminității americane, supraviețuind neatinsă, dincolo de toate dietele”.
MARIAN CHIRIAC

Precizare

Textul Aligatorul și irigatorul, apărut săptămîna trecută la rubrica „Revista presei” sub semnătura mea, a suferit modificări substanțiale în redacție: pe lângă faptul că a dispărut aproape jumătate din el, a fost selectat în numele meu un articol din *Tineretul liber* (cu ale cărui observații sînt, altminteri, de acord). Cum însă o asemenea „operă colectivă” nu intră în vederile mele, îmi retrag colaborarea.

TANIA RADU
4 noiembrie 1994

EDITURA HUMANITAS

Claude KARNOOUH

România. Tipologie și mentalități

Traducere din franceză de Carmen Stoean

Rod al unor îndelungate cercetări etnologice, efectuate în perioada 1971-1988 cu predilecție în lumea rurală

transilvană, lucrarea dovedește reala preocupare a autorului pentru înțelegerea esenței ființei rurale românești. Reflecțiile sociologului francez Claude Karnoouh asupra unei realități atât de cunoscute nouă - reflecții care depășesc deseori specificitatea disciplinei sale pentru a aborda domenii cum ar fi științele politice, istoria literară, filozofia politică, istoria ideilor - aruncă o lumină deosebită asupra a ceea ce considerăm că știm de mult dar, vom afla poate, nu știm bine. Un interes particular acordă autorul ideii de naționalism și legăturii acestuia cu obiceiurile arhaice țărănești.

Piața Presei Libere nr. 1, cod 79734, tel. 617.29.87; 617.65.75
Director general GABRIEL LIICEANU
Director editorial ADRIANA IRIMIA
Director managerial GRIGORE ARSENE

Din sumarul numărului următor:

- Cu Vladimir Tismăneanu la GDS despre reforme, restaurații, revoluții.
- Față în față: Daniel Vighi și Liviu Antonesei despre poziția PAC în CDR.
- Interviu săptămîinii: Victor Ciorbea.
- Carlos Fuentes - Culturile vor defini noua ordine mondială.
- „O carte despre KGB” - cronică Andrei Cornea.
- Acest număr va cuprinde suplimentul:

„Lumea Ani Frank. 1929-1945”

„România în vremea Holocaustului”

- publicat cu ocazia deschiderii expoziției cu același nume.

Necesitatea analizei cinstite a anilor '50 - nu a biografiei date la curătoare

„Scrieți adevărul», i-a îndemnat în repetate rânduri pe scriitorii tovarășul Stalin” (Ov.S. Crohmălniceanu, Cronici și articole, espla, 1953, p. 144).

Hotărât lucru, n-avem noroc în ce privește recompunerea anilor '50 dinlăuntrul memoriei corifeilor momentului. Nu-i vorba de cine știe ce harakiri, de autculpabilizare, deculpabilizare, acuzare, recuzare, malformare sau sublimare. Ci pur și simplu de analiză: mai rece, mai fierbinte, mai seacă sau mai detaliată, mă rog, dar analiză să fie - calmă, cinstită, plină de date exacte, nevinovată, fie și justificativă, dar nemincinoasă. Și mai ales ne-deghizată, ne-piezișă. N-avem parte de ecorșuri, ci doar de rîcoșeuri.

Jos de tot - memoria lui Silviu Brucan, pentru care anii de glorie otrăvită ai Științei au fost o ferie dublată de amarul neîmplinirii marxismului, de bună seamă că din cauza liderilor care l-au transpus prost în practică și a inconștienței românului de rînd. Sus de tot - Secolul nostru cel de toate zilele (Ion Ianoși), carte al cărei merit, dincolo de febra confesivă, este, cum spunea Ov.S. Crohmălniceanu, „de a pleda cauzele grele, a recunoaște ravagiile dogmatismului, a mărturisii lașități comise”, dar și de - hēlas - „a continua să apere marxismul autentic” (Al doilea suflet, 1989, p. 222). Iar la mijloc, vorba lui Ion D. Sirbu (comentînd jurnalul unui Ion Istrate, „simili-ul proletcult, spaima anilor negri la Iași. Un fel de Beniuc pe Prut, lumina îi venea foarte de peste apă”) - „biografii date la curătoare (...) ca și jurnalul Mariei Banu” (Traversarea cortinei, 1994, p. 92). Despre Ana Pauker avem un fel de biografie de martiră, Leonte Răutu, Nicolski, Drăghici & Co. s-au dus în tăcere, Novicov, Vitner, N. Moraru, Nistor Ignat parcă nici n-au fost, Radu Popescu, Traian Șelmaru, V. Silvestru, S. Damian, Baranga, Mirodan, Lucia Demetrius, Nina Cassian, N. Tertulian și cîți alții așteaptă Istoria lui Cristoiu, Petru Dumitriu e gata absolvit, stimulînd concurențial energiile brebaniene și, în general, toată lumea bună a deceniului șase e de găsit aproape exclusiv în subtextele metamorfice ale „romanului obsedantului deceniu”, oriunde numai în istorii exacte și memorii nedeghizate - nu.

Amintirile deghizate deghizează istoria, selectează adevăruri dintr-o masă de minciuni

O generală oroare față de etalarea nudă a cauzelor „tovărășiei de drum” și un cult (dus pînă la sadismul estetic de tip baroc) al travestirii. În plus, un fel bizar de dandysm ideologic, de contorsionism etic, practicat de memoria stalinistilor ne îmbie să privim anii proletcultului fie de pe poziția funambulului fără plasă, fie ca pe un imens hohot de ris duplicitar îndărătul căruia, cu excepția asasinatilor, toată lumea asculta cu fervoare regula jocului, făcea amor prin tușierii la Festivalul internațional al tineretului, vedea filme vesele cu Iurie Darie pe șantier, fredona cu avîntul sfintei tinereti revoluționare „Macarale argintii”, iar delatunții reciproc devenise, ai zice, o pură moneditate. În anii dubel negre, ideologul marxist se vadește că absorbea Biblia, suferind că Gramsci nu-i poate lua locul lui Jdanov, prozatorul Canalului doare să trăiască boierește, drept care

execra boierismul în numele maselor oprimite, criticul literar al prezentului dogmatic citea cu nesăț suprarealism etc. Turnanta-i magnifică, rotirea se face au ralenti, memoria intră-ntr-o dulce deconținută: ce era mai tonic în anii '80 decît lectura anilor '50 via Radu Cosasu? Și de ce ne revoltă acum (deși... le citim cu plăcere!) Amintirile deghizate ale lui Ov.S. Crohmălniceanu?

Pentru că (și) ele deghizează o istorie, ascund gunoii sub covor, fac din coabitarea politică atît de generos

estetică! Nimic despre toată această pădure de chingi în amintirile profesorului Crohmălniceanu. Să fii mereu la un pas de Secția de presă a CC, întîm al lui Paul Georgescu, dar și al lui Marin Preda, să și se comande, la deghetul din anii '60, recuperarea lui Blaga (EPL, 1963), să fii referent oficial, chit că semi-secret, al literaturii ceaușiste (taxînd dur inclusiv Refugiile lui Buzura!), mentor al multor prozatori din generația '80, fiind rînd pe rînd, cu nesmintită constanță, în summit-ul scriitorimii de sub Sado-

cut poporului român. Văzînd scena, un poet (...) și-a dat cu pumnul-n cap de necaz că nu avusesse el mai întîi această idee” - care poet? dacă (mai știi?) n-o fi fost Pănescu... Să cine este acel „cineva care nu frecventase deloc cenaclul (Junimea, n.n.), dar era protejatul lui Mireea Ciobanu” și a fost impus în antologia Desant '83? (p. 148). Și cine era acel redactor (p. 153) de la editura Eminescu „care se și lauda că lui nu-i scapă nici o chestie de asta” (șopîrle, adică)? Cine era „primul secretar al Academiei și ochiul partidului acolo”, citat la p. 179? Dacă nici „leacuri” de acest gen nu-și leapădă deghizamentul, ce să mai aștepti în privința celor esențiale? „Deghizarea, spune autorul, trebuie înțeleasă ca o cale de biruire a timidității. Numai așa naratorul, presupus de orice exercițiu memorialistic, găsește curajul să-și asume rolul. Adaptînd, să recunoaștem, preocupările, apucăturile criticului literar. Și nici nu-i este greu, pentru că rămîne în pielea proprie, deghizamentul nefînd altceva decît felul său natural de comportare” (subl. ns.). Afemim!

Regretul în fața marilor absențe ale cărții (evenimente, oameni, idei, explicații ale cabalelor) este, desigur, dublat de calitățile de observator moral ale autorului. Cititor excelent, adică specialist în disecții textuale, Crohmălniceanu e tipul de critic pedagog, pasionat mai mult de slefuirea lentilelor decît de ascuțirea pensetei. Prețuitor de suprarealism, a ajuns să facă istoricul expresionismului la români, atras fiind în tinerete de romantismul german, aplicîndu-l cînd și cînd pe Hegel în conșnanță cu marxismul și realismul socialist. Amator (pînă la enciclopedism în domeniu) de romane polițiste, ca prozator a cultivat fantasticul psihologic... În fine, o sumă de rafinamente și arabescuri care-l fac să-și observe interlocutorul cu ochii cu care, de pildă, Jünger își studiază colecția de lepidoptere. G. Călinescu, Camil Petrescu, Argehezi, Sadoveanu, Aderca, Victor Eftimiu, Ion Caraiun sint cînd desfoliați ca niște dosare sînt de cadre, cînd pișcați cu ghidușă iubire.

În acest sens, cartea abundă în detalii captivante: Camil Petrescu, „singurul scriitor care, solicitat să semneze în 1956 un protest vehement al intelectualilor români împotriva Contrarevoluției din Ungaria (...) a refuzat net” (p. 14); Miron Constantinescu, fanatic în politică, dar mare prețuitor de Lautréamont; Gerda Barbilian a fost printre cei care „l-au silit pe Ceaușescu să revină asupra unui proiect de lege care prevedea interzicerea deținerii de cîini în apartamentele de blocuri” (p. 44); mesele pantagruelice oferite de academicianul G. Călinescu spre a-și mai spăla imaginea în ochii elitei, cu meniuri pline de rarități și punctate cu îndemnuri de genul: „Luăți, nu vă temeți, sînt alune ale poporului american”; sentimentul de vinovăție al lui Paul Celan față de salvarea sa și moartea părinților (p. 116 ș.u.); Titus Popovici îmbătîndu-l anume pe șeful secției agitprop Ionel Roșianu, ca să nu-l „execute” la ședință pe Marin Preda (p. 123); Nichifor Crainic scriindu-și la cererea lui Drăghici amintirile, manuscrisul fiindu-i reținut la eliberare, pentru a fi apoi copios plagiat de Fătu și Spălăteu în cartea lor despre Garda de Fier; „haremul” lui Victor Eftimiu (p. 177 ș.u.); extrasele din scrisoarea lui Petre Pandrea din 1965 (p. 185) referitoare la manuscrisul lucrării sale Helvetizarea României; ascensiunea lui Virgil Teodorescu datorată faptului că „era căsătorit cu o activistă de frunte a mișcării sindicale. S-a nimerit să fi fost și legătura superioară a Eleni Ceaușescu” (p. 186); figurile de activiste gen Ofelia Manole și Tatiana Bulan (p. 73 ș.u.); zvonuri de

CRONICĂ DE CARTE

„Felix culpa” lui Crohmălniceanu

Dan C. Mihăilescu

repartizată estetic un simplu joc de societate. Ele nu mint, ci selectează adevăruri dintr-o masă de minciuni. Epilează calm și grațios picioarele hirsute ale unei epoci de tractor moral. Dacă pînă și refugiului disperat-orgolios pe care și-l croise-n literatură un Radu Petrescu în anii '50 i se poate reproșa opercularea la zdrăngănitul nocturn de lanțuri el epocii - ce să mai spu atunci de autorul volumului Pentru realismul socialist (1960, necitat în bibliografia Amintirilor apărute acum la editura Nemira)!

Un cronicar oficial, o biografie menținută 50 de ani la virful Aparatului

Ov.S. Crohmălniceanu a fost unul dintre cei patru-cinci cronicari literari oficiali, de partid și pentru partid, ai epocii. Că între Contemporanul, Viața românească și Știința erau friștioni, că textele lui Ov.S. Crohmălniceanu

veanu, Demostene Botez, Zaharia Stancu, G. Macoveanu, Virgil Teodorescu, D.R. Popescu, pentru a ajunge în primăvara lui '90... președintele celui dintîi juriu „în libertate” al Uniunii Scriitorilor - așa ceva ar fi trebuit să fie „aur curat” din unghiul memoriilor politico-literare.

O decepție proporțională cu febra așteptării

Eu unul m-am bucurat enorm acum doi, trei ani văzînd că Ov.S. Crohmălniceanu pregătește această carte. Poate că decepția de acum să fie tocmai direct proporțională cu febra așteptării...

Sigur că literatura, de la Petru Dumitriu, E. Barbu și Lăncrănjan pînă la Toiu, Dumitru Popescu ș.c.l., sau istoria literară de tip Heana Vrancea sau Pavel Tușui ne-au dat o sumedenie de imagini ale epocii, cu ședințele, excluderile, prelucrările, procesele, malversațiunile, epurările, desfrîul, compromiterile, cabalele, pușcările timpului, însă exhibarea riguroasă, ca să spun așa, a Răului pare o intenție închisă etans, livrată aprioric lepezii de mormînt.

Un întreg labirint al dogmatismului întins prin subsolurile partidului ani de-a rîndul și scos la lumina zilei invariabil în texte cu hotnă și priviri injectate se află rezumat aici în sacrosancta formulă-ablație: „fatalul tribut plătit vremii” (p. 8). Dar cum să mai pretinzi analiza... fatalității acestui tribut, dacă nici măcar ostracizările (teoretic, speculabile cu mult autoprofit, nu-i așa?) nu sînt explicate: 1955 - „pe atunci începusem să public după un exil la Editura Didactică și interdicția de a semna aproape trei ani”. Cum? de ce? cine? Tăcere. Inexplicabila „pudoare” a autorului merge pînă acolo încît ne văduvește pînă și de informațiile onomastice, strict exacte ale „răului”, de altminteri verificabile (dar de cine? la ce? și cînd?): cine este, de pildă, „adjunctul catedrei, în realitate inițiatorul cabalei” (p. 61) pentru îndepărtarea lui G. Călinescu din facultate? (episod extrem de alambicat, infinit glosat aluziv în oralitatea literară bucreșteană și expedit aici într-o pagină), Apoi: 1964 - cine era „reprezentantul Comitetului Central trimis să aibă grijă de buna desfășurare a Congresului (care) m-a muștrat cu asprime (...)” (p. 99)? „Manea Mănescu a căzut în genunchi înaintea bătrînului (tatălui N. Ceaușescu, n.n.) ca să-i mulțumească (relata Marin Preda, n.n.) pentru darul neprețuit pe care l-a fă-

OVID S. CROHMALNICEANU

F. Aderca Paul Anghel Tudor Arghezi Anrei Barand Rügen Barbu Ion Barbu Mihai Beniuc Geo Bogza Nicola Breban Marcel Bresteanu Tatiana Bulan G. Călinescu Ion Chibăreț Ion Caraiun Miron Ciărtăreanu Nisa Oancea Al. Cătană Nicolae Costescu Paul Cătană Ios Chitineavachi Emil Cloran George Crăciun Nichifor Crainic

AMINTIRI DEGHIZATE

Destin Calus Dobrescu Petru Gheorghe Ena Ion Gheorghe Gheorghiu-Dea Hortensia Papadopol Adrian Pănescu Camil Petrescu Dumitru Popescu Titus Popovici Sorin Preda Maria Preda Leonie Răutu Adrian Rogus Mihail Sadoveanu Corneliu Marin Savu

de atunci sînt - judecate în contextul breslei (prin profesionalism, cultură, tactice hiperabile de persiflare prin supralicitarea subiectului etc.) - la antipodul, friște, al unor Novicov și N. Moraru, superioare, prin subtilități, stilului lui D. Micu, sau că și el a trecut prin daracul plenarelor care l-au acuzat de cosmopolitism, deviaționism etc. - asta nu schimbă fundamental datele unei biografii menținute 50 de ani exclusiv la virful Aparatului și care a trudit din răspături un deceniu întreg pentru a conferi literaturii realismului socialist legitimitate

„Vă rog să faceți ce puteți ca să ies viu“

Drama a început într-o duminică după-amiază. Nahshon Waxman, în vârstă de 19 ani, caporal în armata israeliană, dorea să meargă spre casa prietenei sale. Făcând autostopul, el a fost răpit de activiști ai mișcării islamice Hamas. Două zile mai târziu, aceasta și-a făcut cunoscute pretențiile: eliberarea din închisorile israelite a liderului spiritual Sheikh Ahmed Yassin și a altor 200 de prizonieri palestinieni și libanezi. Waxman nu era singurul israelian luat ostatic. Fundamentalistii din Fisița Gaza și West Bank au mai luat alți 9 ostatici, pe care i-au omorât. Dar de data asta se schimbă ceva. Răpitori distribuiseră o casetă video arătând un Waxman îngrozit care cerea guvernului să dea curs cererilor temericeilor săi: „Vă rog să faceți tot ce puteți ca să ies de aici viu“, a spus el. În spatele său stătea un pușcaș Hamas, cu o glugă pe cap și cu o mină pe umărul israelianului: „(...) dacă prizonierii lor nu sînt eliberați, mă vor omorî“.

Imaginea a provocat un neobișnuit val de emoție și revoltă în Israel. 50.000 de credincioși s-au adunat în fața Zidului de Apus din Ierusalim pentru a se ruga pentru viața tânărului. Mama lui Waxman, profesoară de limba engleză, care a emigrat din New York City în 1969, a amintit Washingtonului că fiul ei este și cetățean american, implorînd SUA să-l salveze. Insuși Sheikh Yassin, liderul spiritual al mișcării Hamas, a declarat la televiziunea israeliană: „Uciderea lui nu folosește nimănui, iar religia noastră ne poruncește să avem grijă de el și de viața lui“.

În ziua răpirii lui Waxman, doi soldați Hamas, înarmați cu mitraliere de atac, au dat buzna într-un cunoscut restaurant dintr-un cartier din Ierusalim și au omorât doi patroni, în timp ce alte 13 persoane au fost rănite. Atacul a zdrunțat sentimentul de securitate personală al israelienilor, deoarece el s-a petrecut într-unul din principalele locuri de distracție din Ierusalim.

Rabin era deja frustrat de persistentele atacuri militare ce aveau loc în ciuda retragerii israelienilor din zonele autonome din Fisița Gaza și Ierihon, în luna mai. Extremiștii islamici, care speră să saboteze acordul de pace al lui Arafat prin violență, sînt concentrați în Fisița. Guvernul Arafat sovăie să li se opună fiindcă aceste grupuri se bucură de aprobarea multor palestinieni.

Rabin a dorit să fie cunoscut faptul că îl consideră pe Arafat direct răspunzător pentru soarta lui Waxman. Extinderea autonomiei palestinene era condiționată de eliberarea lui Waxman. Rabin l-a atenționat pe Arafat că moartea lui Waxman ar avea cel mai cumplit efect asupra relațiilor israeliano-palestinene. Pentru a se face crezut și înțeles, Rabin și-a retras delegația de la convorbirile de la Cairo avînd drept scop extinderea teritoriilor autonome. Aceasta era o măsură dură a liderului israelian, care nu demult insistase să continue negocierile în ciuda violenței dintre partide. În acțiunea sa, el a fost sprijinit de secretarul de stat al SUA, Warren Christopher, care, pe această cale, dorea să salveze viața unui cetățean american.

Șeful palestinian a mobilizat întreaga sa forță de securitate (9.500 de soldați) în Fisița Gaza, răscolind ascunzătorii și ridicînd 300 de activiști Hamas. Informațiile primite ulterior arătau că, de fapt, Waxman era ascuns într-o casă din West Bank, în zona ocupată de israelieni. Forțele acesto-

ra au năvălit în casă și i-au ucis pe răpitori. Dar aceștia avuseseră timp să-l omoare pe Waxman.

„Lucrurile ne-au cam scăpat din mînă“

La 10 zile după răpirea soldatului israelian, o altă acțiune teroristă pusă la cale de mișcarea Hamas a cutremurat lumea. Un palestinian din West Bank s-a suit la bordul unui autobuz aglomerat din Tel Aviv, ducînd cu sine 10 kg de dinamită. Cînd autobuzul a ajuns în mijlocul orașului, tînărul Salah Abdel Rahim Nazal Souwri s-a ridicat și s-a aruncat în aer împreună cu pasagerii din autobuz. Puterea bombei a transformat autobuzul în bucăți de metal, iar bucăți din corpurile victimelor au fost aruncate pe ferestrele caselor din apropiere. Ofițerii de poliție au leșinat, iar reporterii veniți la fața locului au plîns în hohote.

Asasinii păcii

Dacă pînă atunci Hamas fusese un oponent de temut dar dînd dovadă de amatorism, prin acțiunea sa din octombrie, el a devenit o forță capabilă să amenințe simultan și guvernul israelian, și autoritatea lui Yasser Arafat în Palestina. Chiar moderații din cadrul Hamas sînt îngrijorați: „Lucrurile ne-au scăpat din mînă“.

Cu toată îngrijorarea și minia sa, Yitzhak Rabin a declarat că nu va opri sub nici o formă procesul de pace aflat în curs de desfășurare între guvernul său și OEP. Acest lucru ar însemna să ofere satisfacție organizației Hamas. În schimb, Israelul a insistat asupra neextinderii autonomiei palestinene dincolo de enclavile existente la ora actuală în Fisița Gaza și Ierihon, pînă cînd Arafat nu va reuși să asigure securitatea israelienilor, tîmîndu-i în frîu pe extremiști.

Tensiuni politice între Arafat și Hamas

După întoarcerea sa din exil, Arafat a urmat o politică de înțelegere cu Hamas. Dar în loc să-i folosească puternica sa forță de securitate pentru a-i controla pe militanți, el i-a lăsat să opereze nestingheriți în zonele autonome. În același timp, el a încercat să convingă conducerea grupului să i se alature la guvernare. Aparent, el câștiga ceva teren. Dar, după cum declară unii membri ai mișcării Hamas, organizația este scîndată în două: o parte din activiștii săi, din West Bank și Fisița Gaza, doresc formarea unui partid politic care să conteste alegerile consiliului de autogovernare și care să poată înlocui organismul numit de Arafat. În prezent, Israel și OEP negociază puterile pe care acest consiliu le va avea și modul cum va fi el ales.

În particular, oficialitățile palestinene recunosc faptul că ar dori excluderea mișcării Hamas de la alegeri. „Nu este ridicol să permiți unor oameni care sînt împotriva acestui acord să participe la guvernare“, se întreabă ei. Dar scoaterea Hamas-ului în afara legii l-ar costa pe Arafat scăderea credibilității în fața alegătorilor săi. Cea mai bună alternativă ar fi încercarea de a modera Hamas-ul, oferindu-i o felie din putere. Activiștii Hamas care sînt de acord să intre în acest joc speră să pună mîna pe un procent decisiv. „Dacă facem parte din putere, vom putea să-l restricționăm pe Arafat și pe oamenii lui și să-i oprim să mai facă tot felul de concesii Israelului.“

Liderii mai duri ai mișcării Hamas, care trăiesc în exil, făcînd naveta între Iordania, Siria, Iran și Sudan, sînt împotriva oricărui compromisuri. Ei

Organizația Hamas

A fost înființată în februarie 1988, imediat după începutul Intifadei, mișcare palestiniană împotriva ocupației israeliene din West Bank și Fisița Gaza. La început, pe lîngă răspîndirea propagandei antisraeliene, organizația își concentra efortul asupra programelor sociale, religioase și de bunăstare pentru palestinieni. Dar telul final era distrugerea Israelului și crearea unei teocrații musulmane în fosta Palestină britanică, ca preluđu la un viitor stat islamic panarab. La mijlocul anului 1991, forțele de gherilă ale mișcării Hamas au început să atace obiective israeliene militare și civile.

Serviciile de contrainformații din Israel și operațiiv Hamas confirmă faptul că Iranul subvenționează direct aripa militară a acesteia. În ultimii trei ani, Teheranul a pompat în jur de 50 milioane de dolari către militanții palestinieni, oferind în același timp sfaturi, pregătire și sprijin logistic. Conform activiștilor Hamas, restul banilor provin de la contribuabilii particulari din toată lumea, mai ales din statele din zona Golfului, SUA și Marea Britanie.

Azi, mișcarea Hamas este mai periculoasă ca oricînd. Accesul membrilor săi la armament a fost înlesnit considerabil și de sosirea în Fisița Gaza și Ierihon a forțelor de securitate palestinene ale lui Arafat și a arsenalului lor. Operațiiv Hamas recunoșc faptul că fură din arsenalul lui Arafat.

Atacurile din ultimul timp demonstrează specializarea și dotarea grupurilor militare cu armament sofisticat. Deosebit de îngrijorătoare sînt atacurile prin sinucidere, care în ultimul timp s-au înmulțit. Aceasta tactică a fost mult folosită de organizația Hezbollah din Liban, care a luptat, din 1982, împotriva ocupației israeliene din sudul Libanului. Acest gen de lovituri a apărut numai după ce Israelul și OEP au început negocierile.

Agenții de securitate ai Israelului au reușit să se infiltreze în esalonul politic al Hamas și să identifice majoritatea membrilor, nu au reușit însă să pătrundă în aripa militară.

Prioritatea numărul 1 a serviciului de contrainformații israelian este pătrunderea în acest grup secret. El au cerut tuturor guvernelor străine, în special celor ale SUA și Iordaniei și ale statelor din Golf, să-i ajute în descoperirea legăturilor financiare și organizatorice pe care Hamas le are în lume. Se discută posibilitatea arestărilor pe scară largă în zonele controlate încă de Israel. Cu doi ani în urmă, după o serie de atacuri făcute de Hamas, care a culminat cu răpirea și uciderea unui polițist israelian, guvernul Rabin a alungat 415 activiști islamici în Liban – o mișcare care a atras dezaprobare pe plan internațional, a oprit negocierile pentru pace cu OEP și a marșat numărul suporterilor Hamas. După un an, deportații au fost lăsați să revină în Israel.

Deși și-au înmulțit presiunile făcute asupra lui Arafat să aleagă între pacea cu Israel și pacea cu Hamas, israelienii sînt destul de sceptici: Arafat nu se grăbește să se confrunte cu Hamas. Ce o să primească el în schimb?

Răspunsul poate să fie West Bank. Israelienii și-au structurat acordul de pace cu OEP în două părți. Au predat Fisița Gaza, mare parte din ea, cit și o mică enclavă din jurul orașului Ierihon, pentru a testa capacitatea lui Arafat de a menține pacea. Adevăratul premiu al OEP – tot West Bank, inima palestinienilor – este păstrat ca recompensă pentru eventuala lui reușită.

sînt ferm hotărîți să împiedice orice fel de conciliere printr-o baie de sînge; ei se bazează pe militanții tineri și radicali care aparțin grupurilor militare înarmate numite brigăzile Izzeddin al-Qassam. Liderii din exfîriore doresc să rupă orice legătură între mișcarea Hamas și Arafat, să aducă situația într-un punct critic și să-i împingă pe israelieni să ia măsuri dure care să determine mărirea numărului de suporteri ai mișcării Hamas. Ideea lor era să arate adevărata față a lui Arafat și să-l forțeze să coopereze cu Israelul împotriva mișcării Hamas.

Un membru al mișcării Hamas a declarat că violența va escalada și că următoarele ținte vor fi persoane oficiale din guvernul Arafat. Șeful OEP nu poate fi o țintă, pentru că a ataca un simbol cunoscut în lumea întreagă înseamnă a provoca un scandal internațional. Mișcarea Hamas dorește să-l încolțească, să-l slăbească și să-l sperie pe Arafat. Pe de altă parte, el se gîndește să urmeze exemplul militanților musulmani din Algeria și Egipt și să lichideze cetățenii străini. Americanii ę tem că, în cîrînd, concetățenii lor vor figura pe această listă.

Traducere și adaptare de ADRIANA TUDOR (După „Time“)

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22“ depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22“, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Costul abonamentelor pentru cititori din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22“ anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar general de redacție: VIOLA VANCEA; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, TIA ȘERBANESCU, N.C. MUNTEANU, HORATIU PEPINE (politic), ILIE ȘERBANESCU (economic), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), H.-R. PATAPIEVICI (eseu), DAN C. MIHĂILESCU, HORIA FLORIAN POPESCU (cronică literară), ERWIN KESSLER (cronică plastică); Redacția: OANA ARMEANU (șef serviciu social), RALUCA STROE-BRUMARIU (politic), MARIAN CHIRIAC (reporter special); Correspondenți interni: IOAN MUSLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara); Correspondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin), ADRIAN NICULESCU (Milano), SORIN ALEXANDRESCU (Amsterdam), ION MIRON DAMIAN (Paris); Difuzare: MIRCEA IONESCU (șef serviciu), IOAN CONDOR, VLAD VIERU; Gestione: CORNELIA NICULIAIE, ADELA BULGARU; Tehnoredactare computerizată: ADRIAN BALTAG; Corectură: RADU DOBÂNDA; Procesare text: FLORIAN ȚOROPOC; Secretariat, difuzare: CRISTINA POPA.

Tipărit la FED

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761